

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑΙ ΤΩΝ ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΩΝ ΤΥΧΑΙ.

Ἡ μηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς νεωτέρας βιομηχανίας ἀποτελεῖ δλόκληρον μυστήριον διὰ τὰς μελλούσας τύχας τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅταν ἡ τέχνη ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ ἐργαλείου καὶ ὁ ἐργοστασιάρχης ἦτο πρῶτος ἐργάτης, ἐναλλάξ φίλος ἢ πατήρ, αἱ γενεαὶ διέβαινον ἀλληλοδιαδόχως ἄνευ τινος φόβου διὰ τὸ μέλλον. Σήμερον ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς μηχανῆς οἱ ἄνθρωποι σπεύδουσι μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς. Οἱ ἀρχαῖοι τῆς ἐργασίας δεσμοὶ ὁσημέραι χαλαροῦνται· ἡ δὲ μηχανὴ δὲν γνωρίζει πλέον ἐμφύχους ἀνθρώπους, ἀλλὰ νοήμονας ἀριθμούς. Συγκεντροῦνται περιαυτὴν χιλιάδες ἀτόμων. Ἐνῶ τὴν ὑπηρετοῦσι, καθὼς οἱ ἱερεῖς τὸ θυσιαστήριον, ἔχουσι τὴν εὐλογον ἀπαίτησιν νὰ τραφῶσιν ἐπίσης καὶ νὰ συντηρηθῶσι ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτῆς ναῷ. Ὅσῳ προχωρεῖ ὁ βίος τῆς ἀνθρωπότητος, τόσῳ οἱ λάτραι τῆς μηχανῆς πολυπλασιάζονται. Ὁ κίνδυνος λοιπὸν ἔσσεται μέγας τὴν ἡμέραν καθ' ἣν τὸ ἄρμα τῆς βιομηχανικῆς ταύτης Θεᾶς σταματήσει. Αἱ μυριάδες τῶν περὶ αὐτὴν θνητῶν θέλουσι τότε συντριβῆ ὑπὸ τὸ ἴδιον αὐτῶν βᾶρος καὶ ἵνα ἐπανέλθῃ ἡ βιομηχανία (ἂν εἶναι πλέον δυνατὸν) εἰς τὴν ἀρχαίαν πατριαρχικὴν αὐτῆς περίοδον, πρέπει νὰ διέλθῃ ἡ κοινωνία ὑπὸ τὴν μέλαινα τῶν μεγάλων καταστροφῶν σοάν.

Τὰ μεγάλα κέντρα τῆς ἀνθρωπότητος, αἱ μεγάλαι τῶν ἐθνῶν πόλεις, εἶναι ἡ κυρία ἐστία τῆς κοινωνικῆς ταύτης ἀπειλῆς. Καθὼς ἐπικινδυνωδέστατος εἶναι ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὅστις διαθέτει τοὺς βραχίονας πολυαριθμοῦ στρατοῦ, οὕτως ἐπικινδυνωδέστατῆ εἶναι καὶ ἡ πόλις ἐκεῖνη, ἥτις

διαθέτει τὰς ἀνά μυριάδας καὶ ἑκατοστύας χιλιάδων μετρωμένας δυνάμεις τῶν στρατιωτῶν τῆς βιομηχανίας. Αἱ ἀπεργίαι (αἱ ἐκ συνενόησεως ἀπὸ τῆς ἐργασίας ἀποχαί) τῶν στρατιωτῶν τούτων ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἐποχῇ εἶναι σύμπτωμα ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς. Πάντως ἐκ τῆς τάξεως τῶν λατρευτῶν τῆς μηχανῆς θὰ ἐξέλθωσιν οἱ σωτήρες ἢ οἱ καταστροφεῖς τῆς νέας κοινωνίας. Ἐὰν ἡ μηχανὴ ἀποβάλλῃ τὸν συγκεντρωτικὸν χαρακτήρα τῆς, ἵνα εἰσέλθῃ ἐντὸς τῆς οἰκογενείας, ὁ φόβος τῶν μεγάλων συγκεντρώσεων τοῦ πλήθους δύναται νὰ μετριασθῇ, καὶ μάλιστα δύναται νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ χρόνοι τῆς οἰκογενειακῆς βιομηχανίας. Ὁ συνεταιρισμὸς τῶν ἐργατῶν, ὡς ἰδιοκτητῶν καὶ κυρίων τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν σελίδα τῆς μεγάλης ταύτης προσδοκίας. Ἐὰν ὅμως τὸ κεφάλαιον ἐξακολουθήσῃ τὴν συγκεντρωτικὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν μέχρι τῶν τελευταίων ὁρίων τῆς μηχανικῆς ὑποδουλώσεως τῆς ἐργασίας, ἐξ ἅπαντος οἱ μέλλοντες χρόνοι πρέπει νὰ ἐτοιμασθῶσιν εἰς φοβεροὺς ἀγῶνας διαδοχικῶν ἀντιδράσεων.

Ἡ κυρία δύναμις, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ μηχανικὴ βιομηχανία, ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ γαιάνθρακος, ὅστις χορηγεῖ τὴν κινουῦσαν αὐτὴν θερμότητα. Μέχρις οὗτου εὐρεθῆ ἄλλος τρόπος ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ, εἴτε διὰ τῆς περαιτέρω βελτιώσεως τῆς δασικῆς καλλιέργειας ἀναλόγως τῶν νέων βιομηχανικῶν ἀναγκῶν, εἴτε διὰ τῆς τελειότερας ἀναπτύξεως τῆς ὑγρᾶς καυσίμου ὕλης, εἴτε διὰ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἐπιφυλάσσονται πάντοτε τὰ ἀνεξερευνήτα μυστήρια τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ὁ γαιάνθραξ ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν τροφὴν τοῦ πολυφάγου τῆς μηχανῆς ὀργανισμοῦ· εἶναι ἐπομένως ἀντικείμενον πρώτης ἀνάγκης. Ἐὰν δὲν εἶναι ὅπως ὁ σῖτος διὰ τοὺς ἐργάτας, ἀκριβῶς εἶναι κάτι πλειότερον, διότι κινῶν τὴν μηχανὴν, χορηγεῖ τὰ μέσα εἰς τοὺς ἐργάτας, ἵνα ἀγοράσωσι τὸν ἄρτον τῶν τέκνων των καὶ τὴν λοιπὴν συντήρησιν τῶν οἰκογενειῶν των. Τοιοῦτοτρόπως τῷ 1869 ὑπελογίσθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ 3 206 ἀνθρακωρυχεῖα, ἐνασχολοῦντα 343 446 ἐργάτας. Ἐὰν ὑπο-

θέσωμεν, ὅτι ἕκαστος τῶν ἐργατῶν τούτων συνετῆρει μίαν οἰκογένειαν καὶ ὅτι ἕκαστη οἰκογένεια ἀπετελεῖτο ἐκ πέντε ἀτόμων, ἰδοὺ ὅτι ὁ γαιάνθραξ, μόλις ἐξερχόμενος ἐκ τῶν σπλάγγων τῆς γῆς, ἀπετέλει τὴν βᾶσιν τῆς ζωῆς τοῦ $\frac{1}{5}$ σχεδὸν τοῦ ὅλου Ἀγγλικοῦ πληθυσμοῦ (25 075 088). Ἐν τούτοις ἡ ἔμμεσος ἐκ τοῦ γαιάνθρακος συντήρησις τῶν λοιπῶν ἐργατικῶν τάξεων εἶναι πολὺ μείζων. Πρέπει νὰ ἰδῆ τις ἐκ μιᾶς γωνίας τὸν μηχανισμόν τῆς Ἀγγλικῆς χώρας, ἵνα ἐννοήσῃ τὴν ἔκτασιν τῆς βιωτικῆς τοῦ γαιάνθρακος ἐπιρροῆς. Καθὼς ἔλεγεν ὁ Φραγκλῆνος, οἱ γαιάνθρακες κατέστησαν τὴν Ἀγγλίαν ὅ,τι εἶναι.

Ὁ πολιτισμὸς ἔχει πολλὰς ἐπόψεις καὶ ἡ σημαία του σύμβολα πολλὰ. Ἀλλὰ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ἡ σημαία βᾶσιν ἔχει τὸ μέλαν χρῶμα τοῦ ἀνθρακος, ἐξ οὗ ὁ θερμαίνων σπινθὴρ καὶ τὸ φωτιζόν ἀέριον. Διὰ τοῦ μὲν ἐμπαίζονται αἱ ἀποστάσεις καὶ αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως ὑποδουλοῦνται, διὰ τῶν δὲ ὁ αἰώνιος τῆς ἡμέρας ἐχθρὸς, ἡ νύξ, ἀφοπλίζεται. Καὶ ἐν τούτοις πόσαι ἄλλαι χρήσεις τῆς τοῦ γαιάνθρακος οὐσίας! Τελευταῖον ἐτι ἀνεκαλύφθη ἐν αὐτῇ ὀλόκληρος σειρά ἰδιοτήτων χρωματιστικῶν. — Αἱ φυσικαὶ δυνάμεις, αἵτινες ἀπεταμίευσαν ἐν τοῖς σπλάγγνοις τῆς γῆς τὴν ἐνσαρκωμένην, οὕτως εἰπεῖν, ἡ λ ι α χ ἦ ν τ α ὑ τ ἦ ν θ ε ρ μ ὀ τ ἦ τ α τῶν προκατακλυσμαίων χρόνων, συνεπλήρωσαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῶν προορισμὸν αὐτῶν. Ἡ ἐνεστῶσα οὕτω περίοδος εὐρίσκεται ἐνώπιον ἀνθρακούχων ὑπογείων ἐκτάσεων, αἵτινες, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὸν δεκτικὸν αὐξήσεως τὸρρον (turbe), δὲν δύναται νὰ αὐξηθῶσι οὐδὲ κατὰ πολλοστημόριον. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μόνον τὰς ἐξερευνηθείσας χώρας, τὸ ἀνθρακούχον ἀποταμίευμα ὑπολογίζεται δι' ὀλόκληρον τὴν γῆν εἰς 25 000 □ λεύγας, ἐξ ὧν 20 000 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, 800 εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ 4000 εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐν τούτοις ἡ μεγαλοδωρία τῆς φύσεως εἶναι τόση ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, ὅση καὶ ἡ δυσκολία νὰ ἀναγνώσῃ τις εἰς τὰ ὑπόγεια σκότη.

Μεταξύ τῶν γνωστῶν ἀνθρακούχων ἀποταμιευμάτων ἡ εὐρυτέρα καλλιέργεια ὀφείλεται εἰς τὸ Ἀγγλικόν. Ἐνῶ κατὰ τὸ 1865 ὅλη τῆς γῆς ἡ ἀνθρακούχος παραγωγή ἀνέβη εἰς 170 ἑκατομ. τόνων, ἐξ αὐτῶν μόνη ἡ Ἀγγλικὴ ὑπολογίζει πλέον τοῦ ἡμίσεως, 98 ἑκατομ. τόνων! Ἐκ τῶν κατὰ τὸ 1865—1866 τακέντων ἐφ' ὅλης τῆς γῆς 9,500,000 τόνων σιδήρου, τοὺς ἡμίσεις ἐτήξεν ὁ Ἀγγλικὸς γαιάνθραξ. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ μέταλλα (ἐκτὸς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου), ὁ ἄνθραξ τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἔχει τὴν τιμὴν τῆς τήξεως τοῦ ἐνὸς τρίτου αὐτῶν. Ἴνα ἐννοηθῇ ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου σημασία τῆς ἐργασίας ταύτης, ἀρκεῖ ἡ ἀναλογία τοῦ γαιάνθρακος πρὸς τὸ ὑπὸ τῆξιν σιδηροῦχος μετάλλευμα, διότι εἶναι ὡς 3 : 1. Ὅταν ἀπαιτοῦνται τρεῖς τόνοι γαιάνθρακος εἰς τῆξιν ἐνὸς τόνοιο μεταλλεύματος σιδήρου, ἐξηγεῖται εὐκόλως ἡ ἀποτυχία τῶν ἐν Ἰταλίᾳ τὸ πρῶτον καὶ ἐν Ἑλλάδι τελευταῖον ἀποπειρῶν εἰς τῆξιν ἐγγωρίου σιδήρου δι' Ἀγγλικοῦ γαιάνθρακος. Αἱ δαπάναι τῆς μεταφορᾶς (καὶ οὐδενὸς ἐτι ἄλλου λόγου ὑπάρχοντος) εἶναι ἱκαναὶ εἰς πλήρες ναυάγιον. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις καὶ ἐξαιρέσεις ἐπὶ τῆς ἀναλογίας ταύτης, διότι ἐν Cleveland τοῦ βορειοανατολικοῦ τῆς Ἀγγλίας μεῖζων βιομηχανικὴ ἐπιτηδειότης καὶ οἰκονομία κατῶρθωσαν ἐπὶ τῶν ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντων σιδηρείων τὴν τῆξιν ἐνὸς τόνοιο μεταλλεύματος σιδήρου δι' ἐνὸς καὶ ἡμίσεως τόνοιο γαιάνθρακος.

Ἐν γένει ἡ παραγωγή τῆς Ἀγγλικῆς ἀνθρακωρυχίας ἠκολούθησε τὴν ἐξῆς σταθερὰν πρόοδον. Ἐνῶ πρὸ 200 περὶ τοῦ ἐτῶν ἔχορῆγει 2½ ἑκατομ. τόνων γαιανθράκων, περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος παρήγε κατ' ἔτος 5 ἑκατομ. τόνων, κατὰ τὸ 1800 ὑπερέβη τὰ 10 ἑκατομ. κατὰ τὸ 1816 ἔφθασε τὰ 16 ἑκατομ. καὶ κατ' ἄλλους τὰ 27, χάρις εἰς τὴν ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ ἀνάπτυξιν τῆς διὰ τῶν δυωρύγων συγκοινωνίας. Κατὰ τὸ 1855 ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ καλλιέργεια τῶν γαιανθράκων παρήγαγεν 64 307 459 τόνων. Ἐκτοτε 3—4 ἑκατομ. προστίθενται κατ' ἔτος εἰς τὴν γε-

νικὴν παραγωγήν. Κατὰ τὸν K. Hunt τῷ 1870 ἀνέβη αὐτὴ εἰς 110 434 192 τόνων· τῷ δὲ 1872 ὑπολογίζεται ἡ ὅλικὴ ποσότης εἰς 115 ἑκατομ.

Ἐνῶ ἡ παραγωγή αὐξάνει καθ' ἑκάστην καὶ ἐπομένως ἡ προσφορά, συμβαίνει ὥστε ἡ ζήτησις τοῦ γαιάνθρακος νὰ αὐξάνη ἐτι μᾶλλον. Ἴνα κρίνωμεν ἐξ οἰκείων περιστάσεων, ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ προγενεστέρᾳ ἐποχῇ ἐδαπανήθη ἐν Ἑλλάδι τόσος Ἀγγλικὸς γαιάνθραξ ὅσος ἐν τῇ τελευταίᾳ. Τὰ μηχανικὰ ἐργαστήρια ἀναπτύσσονται παρ' ἡμῖν μετὰ ταχύτητος οὐχὶ τῆς τυχούσης. Εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον διευθύνονται κατ' ἔτος πλείονες τῶν 650 000 τόνων Ἀγγλικοῦ γαιάνθρακος, εἰς τὴν Αἴγυπτον πλείονες τῶν 422 000, εἰς τὴν Ἰνδικὴν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς πλείονες τῶν 360 000. Ἰδιαιτέρως τὸ Newcastle καὶ τὸ Cardiff διευθύνουσι κατ' ἔτος 5 σχεδὸν ἑκατομ. τόνων εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ τὰς καμίνους τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ αὐτῆς. Πάλιν δὲ οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἶναι ἀπλῶς ἐνδεικτικοί. Ἐνῶ κατὰ τὸ 1860 ἡ ἐξαγωγή τοῦ Ἀγγλικοῦ γαιάνθρακος ἀνέβαινεν εἰς 10 ἑκατομ. τόνων, κατὰ τὸ 1870 μόνη ἡ Γαλλία ἐπορίσθη τὴν ποσότητα ταύτην ἐκ τῶν Ἀγγλικῶν ἀνθρακωρυχείων. Καὶ ἐν τούτοις τὰ $\frac{9}{10}$ τοῦ ὅλου Ἀγγλικοῦ γαιάνθρακος δαπανῶνται ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς Μεγάλης Βρετανίας! Μόνη ἡ ἐν αὐτῇ τῆξις τοῦ σιδήρου ἀπήτησεν ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1870 τὴν προσθήκην 6 ἑκατομ. τόνων. Ἐν γένει ἡ κατανάλωσις προβαίνει μετὰ τσαύτης σταθερότητος, ὥστε ἡ κόνις, τὴν ὁποίαν ἄλλοτε ἔκαιον πρὸ τῆς εισόδου τῶν ἀνθρακωρυχείων, ἵνα ἀνοίξωσι τὴν ὁδὸν, ἐπωλεῖτο κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 4½ σελ. τὸν τόνον. Πᾶσα νέα γραμμὴ συγκοινωνίας, πᾶσα νέα μηχανικὴ ἀποκατάστασις, πᾶς νέος τῶν πόλεων φωτισμὸς, θέτουσι βαθύτερον τὴν χεῖρα ἐντὸς τῶν ἀνθρακούχων τῆς γῆς σπλάγγων. Ἡ δὲ ἐπιτεινομένη εἴσοδος τοῦ γαιάνθρακος ἐντὸς τῆς οἰκιακῆς χρήσεως ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν ὄψιν τοῦ οἰκονομικοῦ τούτου φαινομένου.

Ἡ πρόοδος αὐτὴ τῆς καταναλώσεως τοῦ γαιάνθρακος ἐξηγεῖ τὴν μεγάλην ὑπερτίμησιν αὐτοῦ. Ὅταν πλείονες

ἀγορασταὶ τρέχουσι κατόπιν ὀλιγωτέρων πωλητῶν, εἶναι φυσικωτάτη ἢ ὑπερτίμησις. Ὅταν δὲ ἡ Ἀγγλικὴ ἀνθρακωρυχία χορηγῇ εἰς τὴν γενικὴν κατανάλωσιν τοῦ πολιτισμένου κόσμου σχεδὸν τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν ἀναγκαίων γαιανθράκων, εἶναι φανερόν, ὅτι μέχρι περαιτέρω ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρακοφόρου ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις παραγωγῆς, ἡ Ἀγγλικὴ θὰ διδῇ τὸν νόμον εἰς τὴν πρόοδον τῆς ὑπερτιμήσεως. Ἡ πρόοδος αὕτη ἐνδύεται ὀσημέραι ὀρμητικώτατον καὶ ἐπιφοβώτατον χαρακτήρα· περιέχει δὲ τὰ σπέρματα μεγάλης καὶ δυσυπολογίστου κρίσεως. Ἐνῶ κατὰ τὸ 1866 ἕκαστος τόπος γαιάνθρακος ἐτιμᾶτο ἐπὶ τῶν ἀνθρακωρυχείων 5 σελ. κατὰ τὸ 1873 ἐπωλεῖτο (28 Ἰουνίου) ἐν Newcastle 23 σελ. ἐν Cardiff 26 (τὸ coke 40 — 50), ἐν Πειραιεὶ δὲ ἐφθασε μέχρι δραγμῶν 75. Ὁ Κ. Jevons δατείνεται, ὅτι ἐν ἔτει 1886, ἐὰν ἐξακολουθῶσιν μένοντες ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει οἱ οἰκονομικοὶ τῶν γαιανθράκων ὄροι, ἢ νῦν τιμῇ αὐτῶν θὰ διπλασιασθῇ. — Πῶς! Ἡ πρώτη αὕτη ὕλη τῆς νεωτέρας βιομηχανίας ἦτο προωρισμένη, νὰ δείξῃ τὴν μεγάλην αὐτῆς δύναμιν, μόνον ὅπως εὐθὺς μετ' ὀλίγον ἐξασφαλίσῃ ὑπὲρ ἑαυτῆς τοιαύτας ὑπερόγκους τιμὰς; Καὶ μέχρι τίνος ἐποχῆς θὰ ἀγοράζωσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν κίνησιν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ διὰ τοιαύτης ἐξαντλήσεως τῶν χρηματικῶν αὐτῶν μέσων; Ἐνώπιον τῆς νεωτέρας ἐμπορικῆς ἀναπτύξεως περὶ τὴν εὐθηνεῖαν τῶν πραγμάτων, ἢ ὑπερτίμησις τοῦ γαιάνθρακος ἐπιφυλάττει ἄραγε εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸν παταπότερον ἐξευτελισμὸν τῶν βιομηχανικῶν αὐτῆς προϊόντων;

Ἐν τούτοις ἡ ἀνάπτυξις τῆς καταναλώσεως τῶν γαιανθράκων δὲν εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς ὑπερτιμήσεως αὐτῶν. Ἡ ἰδέα τῆς ἐξαντλήσεως τῶν ἀνθρακοφόρων τῆς Ἀγγλίας ἀποταμιευμάτων ἐξήσκησε τὴν αὐτὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ γαιάνθρακος, οἷαν ἡ ἰδέα προσεχοῦς σιτοδεΐας ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν θρεπτικῶν ὑλῶν. Ἡ ὑπερτίμησις τῶν πραγμάτων συμβαίνει κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀναγκαιότητος αὐτῶν. Τὰ πρῶτα ἐφόδια τῆς ζωῆς ὑπόκεινται εἰς μείζονα

τιμῶν πανικοῦς φόβους. Ἐν Ἀγγλίᾳ, ὑποτιθεμένης τῆς ἐσοδεΐας τῶν δημητριακῶν καρπῶν ἀπὸ τοῦ $\frac{1}{2}$ μέχρι τοῦ $\frac{1}{3}$ μικροτέρας τῆς κατὰ μέσον ὄρον ἐνιαυσίας παραγωγῆς, ἡ τιμὴ τοῦ σίτου ἀνέβη πολλάκις οὐχὶ ἀναλόγως κατὰ $\frac{1}{2}$ μέχρις $\frac{1}{3}$, ἀλλὰ πολλάκις 100 μέχρι 200 τοῖς $\%.$ Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀναλογία μεταξὺ τῆς ἀναγκαίας ζητήσεως καὶ τῆς ὑπαρχούσης προσφορᾶς· καὶ ἐπειδὴ ὅλοι σπεύδουσι, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ἀναποφεύκτου ἀντικειμένου, ἡ τιμὴ ἀναβιβάζεται πέραν τοῦ μέτρου, ὅπερ θὰ ἦτο ἀναγκαῖον, ἀν οἱ ζητοῦντες τὴν πραγματεῖαν ἐθῶν ὀλιγώτερον εἰς τὸν φανταστικὸν κόσμον, ὅστις παριστᾷ πάντοτε φοβερωτέρας τὰς σκιάς. Ὁ νόμος οὗτος τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας δὲν πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὡς ὀδηγῶν τοὺς καταναλωτὰς εἰς προμηθείας γαιανθράκων πέραν τοῦ χρόνου τῆς ἐξαντλήσεως αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ἐπηρεάζων τὸ καθ' ὅλου πνεῦμα τῆς ἐμπορικῆς ἀγορᾶς, καθ' ὅσον ἐλαττώνει τὰς πιθανότητας τῆς ἀπεριορίστου διαρκείας τοῦ γαιάνθρακος ἐν ταῖς χερσὶ τῶν μέχρι τοῦδε παραγωγῶν του.

Κατὰ τὸ 1865 ὁ Κ. Jevons ἐδημοσίευσεν περιεργωτάτας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου μελέτας, ἐν αἷς ὑπεστήριξεν, ὅτι ἡ ἐν ἔτει 1874 κατανάλωσις τοῦ Ἀγγλικοῦ γαιάνθρακος ἤθελε φθάσει τὰ 448 ἑκατομ. Ἀλλ' ἐνῶ εἶδομεν ἀνωτέρω, ὅτι ἐλανθᾶσθη κατὰ μόνον 3 ἑκατομμύρια, τῷ 1866 κατέλαβε τὸ Ἀγγλικὸν κοινὸν τοιαύτη ἀνησυχία περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν ἀνθρακορυχείων τῆς χώρας, ὥστε ἐδέησε ἵνα τὸ Κοινοβούλιον, καθὼς συνειθίζεται ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ λαῷ, ἐπιληφθῇ τοῦ κοινωνικοῦ τούτου ζητήματος. Ἡ ἐκ διαφορῶν ἐπιστημονικῶν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου διορισθεῖσα δεκαπενταμελὴς ἐπιτροπεία εἰργάσθη μετὰ τόσης βραδύτητος, ὅση ἦτο ἀναγκαία, ἵνα διατηρῆται τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα πάντοτε μεταίωρον. Ἐπὶ τέλος τὸν Ἰούλιον 1874 ἐδημοσίευσεν τὴν ἐκθεσὶν τῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ (μετὰ πολλοὺς ἐνδυσμούς διαφόρων μελῶν) ἀνεβιβάσθη ὁ ἐν τῇ γῆ τῆς Ἀγγλίας ὑπάρχων ἀνθραξ εἰς 146 διλιούνια τόνων. Ποσότης κολοσσαῖα, τὴν ὁποίαν εὐθὺς κατόπιν ὁ ἐν ταῖς ἐπιγενομέ-

ναις συζητήσεσι πρακτικὸς νοῦς ἐκαθάρισεν ὡς ἐξῆς. Ἐν πρώτοις ἐτέθησαν ἐκ μέσου 56 διλιούνια, τῶν ὁποίων ἡ ὑπαρξίς εἶναι προβληματικὴ, στηριζομένη εἰς ἀπλὰς τῶν γεωλόγων ὑποθέσεις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπιτροπεία ὑπελόγησε τὸν μέχρι βάρους 4 000 ποδῶν ὑπάρχοντα γαιάνθρακα, ἡ πρακτικὴ ἀπέδειξεν, ὅτι ἐκμετάλλευσις ἐντὸς βάρους 2 700 ποδῶν ἐνεργεῖται εἰς θερμοκρασίαν ἴσην πρὸς τὴν τοῦ αἵματος (36° 67), ἐπομένως πᾶσα περαιτέρω βαθύτης θὰ ἀπέβαιεν κατὰ τὴν νῦν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης ὑπόθεσις σχεδὸν ἀδύνατος. Ἐπρεπε νὰ ἀνανεοῦνται τὸσάκις οἱ ἐργάται, ὥστε ὑπὸ κερδοσκοπικὴν ἐποψιν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων τοῦ βάρους λόγων, ἡ ἐπιχειρήσις θὰ ἦτο καθαρὰ ματαιοπονία. Ἀφηρέθησαν λοιπὸν 29 διλιούνια τόνων εἰς λογαριασμὸν τοῦ ἀπὸ 2 700—4 000 ποδῶν βάρους. Ἄλλ' ἀπεδείχθη ἐπίσης ἐκ πείρας μακρᾶς, ὅτι τὰ ἀνθρακωρυχεῖα διατελοῦσιν εἰς τὴν ἀκμὴν των μέχρι βάρους 1700 ποδῶν. Πᾶσα περαιτέρω εἰσχώρησις ἐν τῷ φλοιῷ τῆς γῆς συνεπάγει τοιαύτας δαπάνας, ὥστε ἐπὶ τέλους φθάνει ἐν ὄριον, εἰς ὃ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα σταματᾷ ἐξ ἀνάγκης. Ἀπὸ τοῦ ὀρίου λοιπὸν τούτου μέχρι τῶν 2 700 ποδῶν ὑπελογίσθησαν 22 διλιούνια τόνων, τῶν ὁποίων ἡ ἐκμετάλλευσις δὲν συμφέρει. Τοιουτοτρόπως ἡ ποσότης, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπιτροπεία τοῦ Ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου ὥρισεν εἰς 146 διλιούνια, καταβιβάζεται εἰς 39 διλιούνια. Ἐὰν οὕτως ἐξακολουθῆ ἡ κατανάλωσις κατὰ τὸ μέτρον τῆς μέχρι σήμερον προοδευτικῆς τάσεως αὐτῆς, τὰ Ἀγγλικὰ ἀνθρακωρυχεῖα θέλουσιν ἐξαντληθῆ μετὰ 72 ἔτη! Ἐχουσι λοιπὸν καὶ αἱ ἀποθήκαι τῆς γῆς τὰ ἀναγκαῖα ὅρια αὐτῶν. Ὅταν δὲ ὁ χρόνος δὲν εἶναι μόνον νόμισμα, ἀλλὰ καὶ τὸ ταχύτερον τοῦ κόσμου ρευστὸν, ὃ ἐν Ἀγγλίᾳ πανικὸς τῶν γαιανθράκων φόβος δύναται εὐκόλως νὰ ἐξηγηθῆ.

Εἰς τὸ φαινόμενον τῆς ὑπερτιμῆσεως τοῦ γαιάνθρακος αἱ δαπάναι τῆς καλλιέργειας τῶν Ἀγγλικῶν ἀνθρακωρυχείων ἐξασκοῦσι ἰδιαιτέραν ἐπιρροήν. Ἐγκεῖται εἰς τὴν φύσιν τῆς καλλιέργειας τῆς γῆς, ἵνα ὁ ἄνθρωπος ἀποτείνηται κατὰ πρῶτον εἰς τὰ εὐκολώτερα καὶ ἀφθονώτερα. Καθ' ὅσον

ταῦτα ἐλαττοῦνται, κατὰ τοσοῦτον προβαίνει ἡ καλλιέργεια καὶ ἐπὶ τῶν διατελούντων ὑπὸ ἀτυχεστέρους ὄρους. Ὁ νόμος οὗτος τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐφηρμόσθη κατὰ γράμμα ἐπὶ τῶν Ἀγγλικῶν ἀνθρακωρυχείων. Εἶναι δὲ πρόδηλον κατὰ πόσον ἡ μετάθασις αὕτη συνοδεύεται ὑπὸ μεγάλων δαπανῶν. Ἐκαστος οὕτω δύναται νὰ κρίνη περὶ τῶν διαστάσεων τῆς οἰκονομικῆς ταύτης περιστάσεως, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὸ μέγεθος τοῦ ἐπὶ τῶν Ἀγγλικῶν γαιανθράκων κυκλοφοροῦντος κεφαλαίου μέχρι τῆς ἐν ταῖς παραλίαις ἀγοραῖς ἐκθέσεως αὐτῶν. Ὁ K. Hunt ὑπελόγησεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἰς 64 ἑκατομ. λίρ. στερλ. τουτέστι 2 $\frac{1}{2}$ διλιούνια δραχμῶν!

Τὸ κοινωνικὸν ζήτημα τῶν μισθῶν δὲν εἶναι ἄσχετον πρὸς τὸ φαινόμενον τῆς ὑπερτιμῆσεως τῶν γαιανθράκων. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς (1867) ὁ Ἀγγλικὸς νόμος ἀνεγνώρισεν τοὺς εἰς ἀπεργίαν συνεταιρισμοὺς τῶν ἐργατῶν (Trade-Unions), τὸ ὄπλον τοῦτο ἔδειξε τοιαύτην πειθαρχίαν πρὸς τοὺς εἰδότας τὴν χρῆσιν του, ὥστε δὲν δύναται πλέον νὰ προχωρήσῃ ἡ ἐπιχειρηματικὴ ἐν Ἀγγλίᾳ μηχανὴ ἄνευ κοινῆς μεταξὺ ἰδιοκτήτου, κεφαλαιούχου καὶ ἐργάτου συνενόησεως. Πᾶσα δυσκολία καὶ χρονοτριβὴ περὶ τὴν συνενόησιν ταύτην σταματᾷ τὴν παραγωγὴν καὶ ἐλαττόνει τὴν προσφορὰν ὑπὲρξαν δὲ ἀπεργίαι (χάρις εἰς τὴν προκατάρτισιν ἰσχυροῦ ταμείου βοηθημάτων πρὸς τοὺς συνεταιίρους) μεγάλης διαρκείας, καθὼς π. χ. ἡ τοῦ Birmingham ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους! Τοιουτοτρόπως ἐνῶ ἡ πρόοδος τῶν ἀναγκῶν τῆς ζητήσεως ἐξακολουθεῖ, ἡ τιμὴ τοῦ γαιάνθρακος ἀναβαίνει ὑπὸ τὴν πίεσιν δύο δυνάμεων, διότι αὐξάνει ἡ παραγωγικὴ δαπάνη, ὑψουμένου τοῦ ἡμερομισθίου, καὶ οἱ καταναλωταὶ ζητοῦσι πλείονα τῶν ὄσων ἡ βραδύτης τῆς συνενόησεως καθυστέρησε. Τοιουτοτρόπως ἐξηγεῖται ἡ κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον ἐντὸς 15 ἡμερῶν ὑπερτίμησις τοῦ γαιάνθρακος ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ 8—10 σελ. τὸν τόνον. Ἡ δὲ ὑπερτίμησις αὕτη κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ K.

William Armstrong ἰσοδυναμεῖ πρὸς φόρον ἐνιαύσιον 44 ἑκατ. λίρ. στερ. ἤτοι $1 \frac{1}{3}$ διλίου. δραχμῶν!

Ἡ ὁδὸς, εἰς ἣν ὁ Ἀγγλικὸς γαιάνθραξ εἰσῆλθε, δὲν δύναται νὰ τροποποιηθῆ εἰμὴ διὰ τῆς ἀνακαλύψεως καὶ καλλιεργείας ἐτέρων ἀνθρακούχων τῆς γῆς στρωμάτων. Ἀντὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι καταλαβόντος τὰ πνεύματα μεταλλευτικοῦ ἐπ' ἀργυρούχῳ μολύβδῳ πυρετοῦ, θὰ προετίμων γενναιοτέραν δόσιν ὑπὲρ τῶν ἀνθρακωρυχείων. Ἐὰν ἡ μόρφωσις τῶν ἀνθρακοφόρων στρωμάτων ὀφείλεται εἰς τὴν ἀφθονον βλάστησιν τῶν παναρχαίων ἐποχῶν καὶ εἰς τὴν ἀποταμίευσιν αὐτῶν ἐκεῖ ἔνθα τὰ συνεσώρευσε ἡ φορὰ τοῦ ὕδατος, ἡ ἀπέναντι τῶν Τροπικῶν γεωγραφικῆ θέσις τῆς ἡμετέρας χερσονήσου καὶ αἱ διὰ τῶν ὑψωθέντων ὀρέων κατατομαὶ αὐτῆς εἰς διάφορα κοιλώματα ἐγγυῶνται τὴν ὑπαρξιν τοιούτων ἀποταμιεύσεων εἰς σπουδαῖον τῷ ὄντι βαθμὸν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς διευθύνσεως ὄλων σχεδὸν τῶν ἄκρων τῆς καθ' ἡμᾶς ξηρᾶς πρὸς τὴν θερμότεραν τῆς παναρχαίας βλαστήσεως ζώνην. Τοιουτοτρόπως ἐὰν π. χ. ἐντεῦθεν τοῦ Πάρνηθος ὑπάρχουσι σημεῖα ἀσθενοῦς ἀνθρακοφόρου στρώματος, οὐδὲν παράδοξον, ἂν πρὸς τὴν Βοιωτικὴν ὄψιν αὐτοῦ συνεσωρεύθησαν ποσότητες ἀφθονώτεραι. Ἀπὸ τῆς Λαμίας δὲ μέχρι τοῦ τελευταίου πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἄκρου τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου τοιαῦτα συμπτώματα δὲν λείπουσι. Διὰ τοιοῦτοι αἰτήσεις περὶ παραχωρήσεως ἀνθρακοφόρων μεταλλείων ἔχουσιν ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην πολλὴν σημασίαν. Καὶ ἐν τούτοις ἡ βεβαιότερα ἔρευνα ἦτο ἔργον κυβερνητικόν. Εἶναι δὲ τοιαύτη ἡ ἀνάγκη τῶν νεωτέρων χρόνων, ὥστε ἄνευ ἀνθρακος μεγάλαί πρόοδοι δὲν εἶναι πλέον δυναταί.

Μεταξὺ τῶν παρ' ἡμῖν ἐν Κύμῃ, Μαρκοπούλῳ, Ζωοδόχῳ Πηγῇ καὶ Μίλεσῃ καλλιεργούμενων ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνθράκων τῆς γῆς, ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἄξιοι οἱ τῆς Κύμης καὶ οἱ τοῦ Μαρκοπούλου, ἀνήκοντες εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ξυλιτῶν (lignites) καὶ δυνάμενοι ἐν πολλοῖς νὰ ἀναπληρώσωσι τὴν ἔλλειψιν τοῦ Ἀγγλικοῦ γαιάνθρακος. Ὁ Κ. Sauvage θεωρεῖ τοὺς ἀνθράκας τοῦ Μαρκοπούλου

ὡς ὑποδεεστέρους τῶν τῆς Κύμης, δυναμένους νὰ συγκριθῶσι πρὸς ἀπλὴν ξυλείαν. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Κυμαίους, διαίρει αὐτοὺς εἰς δύο κατηγορίας, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀτάκτων, στιλπνῶν καὶ, ὁσάκις θραύονται, χρώματος φαιοῦ ἀμαυροῦ, πυκνότητος δὲ οὐχὶ μικρᾶς· ἡ δὲ εἶναι ἐλαφροτέρα, καὶ ἀπαντᾷται εἰς ὄγκους μᾶλλον συμπαγεῖς, οἵτινες θραυόμενοι φαίνονται λαμπρότεροι καὶ κογχυλιοειδεῖς, δεικνύοντες ἐνίστη ἵνας καὶ ἰστὸν ξυλώδεις. Συγκρινομένη ἡ πρώτη κατηγορία πρὸς τοὺς μετρίας ποιότητος γαιάνθρακας παρέχει τὸ ἥμισυ τούτων θερμογόνον ἀποτέλεσμα· διπλάσια λοιπὸν ποσότης ἐκ τοῦ ἀνθρακος τούτου ἀπαιτεῖται, ἵνα ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἐπιτυχάνεται διὰ μετρίου Ἀγγλικοῦ. Ἡ δευτέρα ποιότης τοῦ ἀνθρακος τοῦ Κύμης εἶναι καθαρώτερα καὶ περιέχει στάκτην ὀλιγωτέραν· ἡ θερμογόνος δύναμις τῆς φθάνει μέχρι 60 ἑκατοστῶν, τουτέστι 400 χιλιόγραμμα τοῦ Κυμαίου τούτου ἀνθρακος ἀξίζουσι 60 χιλιόγραμμα καθαροῦ ἀνθρακος. Προσεγγίζει λοιπὸν γαιάνθρακας τινας μετρίας ποιότητος καὶ ἀπέναντι τοῦ καλλιτέρου Ἀγγλικοῦ εἶναι ὡς 1 : $\frac{3}{5}$. Κατὰ τὸν Κ. Sauvage ἡ δευτέρα ποιότης δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὰς καμίνας τῶν ἀτμοκινήτων πλοίων. Πράγματι δὲ ὁ Κ. Lauriston, δοκιμάσας ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ ἀτοκινήτου Rubis, ἀπεφάνθη, ὅτι, ἐπὶ ἴσης ποσότητος 4 τόνων ἀνθρακος, ὁ μὲν τῆς Κύμης ἐκίνησε τὴν μηχανὴν τοῦ πλοίου του ἐπὶ 7 ὥρας καὶ 20 λεπτά, ὁ δὲ Ἀγγλικὸς ἐπὶ 12 ὥρας. Ἡ ἀναλογία λοιπὸν εἶναι ὡς $\frac{3}{5}$: 1. Ἐκ τῶν δύο τοῦ Κυμαίου ἀνθρακος ποιότητων ἡ χειροτέρα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς μηχανικὴν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς κατανάλωσιν, τῆς δὲ καλλιτέρας ποιότητος ἡ ἀνάμιξις μετ' ἀνθράκων τῆς Ἀγγλίας παρέχει πολλὰς ἐλπίδας μεΐζονος χρησιμοποίησεως τοῦ Ἑλληνικοῦ προϊόντος.

Ἡ τιμὴ, εἰς ἣν ὁ ἐγχώριος ἀνθραξ ἐπωλήθη ἐν Πειραιεῖ (δρ. 20—38), εἶναι ἰσχυρὸν ἐλατήριον εἰς περαιτέρω ὠθησιν τῆς καλλιεργείας αὐτοῦ. Τίς οἶδε, ἂν δὲν ἀποτελῆ τὴν ἔρροφὴν ἐτέρου ἀνθρακος μᾶλλον κατεργασμένου; Ὅπως-

δήποτε όταν ή γοητεία τῆς τήξεως τοῦ Ἑλλ. σιδήρου ἦτο εἰς τὴν ἀκμὴν αὐτῆς, ὁ ἀνθραξ τῆς Κύμης ὠμίλει τὴν ἀθῶαν γλῶσσαν του εἰς ὧτα μὴ θελώντων νὰ ἀκούσῃσι λόγον περὶ ἀδυναμίας αὐτοῦ. Ἦλθεν ὅμως νῦν ἐποχὴ, χάρις εἰς τὴν κ ρ ί σ ι ν τῶν Ἀγγλικῶν ἀνθρακωρυχείων, ἵνα πληρῶσῃ ἡ γενναιότης τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης τὰ μεγάλα τῆς π λ ἄ ν ης ἔξοδα.

ΠΕΡΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

(Συνέχεια ἰδ. φυλ. Ε΄.)

4. Νομοθετικὴ ἀσφάλεια τῶν πρὸς συντήρησιν τῶν ἐφημερίων πόρων.

Πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ἐχορηγήθησαν τῇ Ἐκκλησίᾳ προνόμια τινά, ἔτι δὲ καὶ ἡ Ἐκκλησία διέταξε καὶ ἡ πολιτικὴ νομοθεσία ἐπεκύρωσε τὸ κατ' ἀρχὴν ἀνεκποίητον τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, πρᾶγμα οὐδενὸς ἦττον συντελοῦν εἰς διατήρησιν τῶν σπουδαιοτέρων ἐκκλησιαστικῶν πόρων. Ἀλλὰ περὶ τούτων δὲν προτιθέμεθα νὰ ποιήσωμεν ἐνταῦθα λόγον· ἡ προαίρεσις ἡμῶν εἶναι νὰ δείξωμεν πῶς οἱ πόροι τῶν ἐνοριῶν ἀπαξ ὀρισθέντες ἐπαρκεῖς δύνανται νὰ μένωσι τοιοῦτοι ἐσαεῖ. Ὡς μνημονεύουσι πάντως οἱ ἀναγνώσται, εἶπομεν ἤδη πρότερον ὅτι ἡ ἀπορία δὲν εἶναι πάντοτε καὶ ἔλλειψις πόρων, ἀλλὰ κακὴ αὐτῶν οἰκονομία, ὡς μίαν δὲ τῶν συνηθεστάτων περὶ τὴν χρῆσιν τῶν πόρων κατάχρησιν ἐδείξαμεν τὴν διανομὴν τῶν εἰς τοὺς ἀναγκαίους ἐπαρκῶν πόρων εἰς πλείονας καὶ περιττεύοντας ἀνεπαρκῶς. Κατὰ τοῦ τοιοῦτου κινδύνου προτεινόμεν ἐνταῦθα νομοθετικὰ τινά μέτρα τάδε.

Ἐπὶ πᾶσι πρέπει νὰ ἀποκαταστῇ ἡ κανονικὴ ἀκρίβεια ἐν τῇ σχέσει τῶν κατωτέρων κληρικῶν πρὸς τὰς θέσεις αὐ-

τῶν. Κατὰ κανονικὴν ἀκρίβειαν καθὼς οὐδεὶς τῶν κληρικῶν δύναται νὰ χειροτονηθῇ ἀπολύτως οὕτω οὐδὲ νὰ ἦναι δύναται τις κληρικὸς ἀπολύτως ἤτοι ἄνευ ἐκκλησίας δεδομένης αὐτῷ εἰς κύκλον ἐνεργείας· τοῦτο δὲ διότι ἡ ἱερωσύνη δὲν εἶναι τιμὴ τις, ἀλλ' ἀληθῆς ἐξουσία κατὰ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ὁ κληρικὸς ἄρα κατὰ κανονικὴν ἀκρίβειαν δὲν δύναται νὰ παυθῇ ἀπὸ τῆς θέσεως ἣν ἔχει εἰς ἐνεργειαν τῆς ἱερατικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας, εἰ μὴ ἀποστερούμενος ἅμα καὶ αὐτῆς τῆς ἱερωσύνης διὰ καθαιρέσεως. Πλὴν τῆς καθαιρέσεως μόνη ἡ ποινὴ τῆς ἀργίας ὄρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ κληρικοῦ, ἀλλ' ἡ ἀργία, εἴτε πρόσκαιρος εἶναι εἴτε χρονία δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν παῦσις, ἤτοι χωρισμὸς ἀπὸ τῆς θέσεως, ἐν ἣ ἐκλήθη ὁ κληρικὸς νὰ ἐνασκή τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπλή ἀπαγόρευσις τῆς ἐνεργείας αὐτῆς.

Πλὴν τῆς παύσεως ἣτις εἶναι οὕτω καταργητέα ὡς ἀντικανονικὴ πρέπει νὰ ἀποκαταστῇ ἡ κανονικὴ ἀκρίβεια καὶ ἐν ταῖς μετὰ θέσεσι. Κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην δηλονότι κανονικὴν ἀκρίβειαν ἡ μετάθεσις ὄχι μόνον κατ' ἀρχὴν ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ καὶ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι εἶναι κατὰ θεμελιώδεις κανονικὰς ἀρχὰς ἀδύνατός τις. Ἐν τούτοις ἡ Ἐκκλησία συνεχώρησε τὰς μεταθέσεις τῶν κληρικῶν ἐξαιρετικῶς καὶ διὰ σπουδαίους λόγους, ἡ ἐπικρατήσασα δὲ καὶ ἔτι ὡς ἰσχύουσα θεωρητέα τάξις ἐπὶ μεταθέσεων εἶναι, ὅτι καὶ ὅταν ἐξαιρετικῶς συγχωρῶνται αὗται, οὐδέποτε οὐδαμῶς ἄκοντος τοῦ μετατιθεμένου πρέπει νὰ γίνωνται. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως οὐδεὶς ἐκὼν προτιμᾷ τὸ χεῖρον, μόνον ὅταν ἡ μετάθεσις εἰς προαγωγὴν ἱκανῶν εἰς κρείσσονας χ η ρ ε υ σ ἄ σ α ς θέσεις συντείνῃ, δύναται νὰ ἦναι συγχωρητὴ καὶ νόμιμος.

Ἡ ἀποκατάστασις τῆς κανονικῆς ἀκρίβειας εἶναι μὲν καὶ καθ' ἑαυτὴν λίαν ἀσπαστὴ, εἶναι δὲ ἅμα ἀναγκαιοτάτη πρὸς τὸν προκείμενον σκοπὸν διὰ τοὺς δε τοὺς λόγους. Πρῶτον μὲν διότι ἄλλως μετὰ τὴν κατὰ τὴν προηγουμένην § τοῖς ἐπισκόποις χορηγηθησομένην πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν κληρικῶν οὗτοι θὰ καταστῶσι θῦμα τῆς αὐθαιρε-

σίας ἀχρείων ἐνίοτε ἐπισκόπων, οὕτω δὲ ἡ προσέλκυσις ἐλλογιμῶν καὶ χρηστῶν εἰς τὰς τάξεις τῶν κληρικῶν ἔσται ἐπίσης ἀδύνατος ὡς καὶ σήμερον. Ἐπειτα δὲ, ὡς θὰ ἴδωμεν ὀλίγον ὕστερον, μόνον δι' αὐτῆς τὰ πρὸς διατήρησιν τῆς ἀκεραιότητος τῶν ἐκκλησιαστικῶν πόρων προτεινόμενα μέτρα θὰ δύνωνται νὰ ἦναι ἐνεργοῦ δυνάμεως.

Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς κανονικῆς ἀκριθείας πρέπει πρῶτιστα νὰ ὀρισθῇ νομοθετικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνοριῶν καὶ τῶν κατ' αὐτάς ἐφημερίων, ἀφοῦ οὗτος πρότερον περιορισθῇ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἀναγκαίου· ἡ τήρησις δὲ τῶν διατάξεων τούτων νὰ ἐπιβληθῇ αὐστηρότατα καὶ νὰ ἀποκοπῇ πᾶσα μεθοδεία πρὸς ὑπεκφυγὴν αὐτῶν.

Ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι δύνανται νὰ εὐρεθῶσιν ἐπίσκοποι ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τόσον ἐπιλήσμονες τῆς ἱεραῶν αὐτῶν κλήσεως, ὥστε διὰ τῆς ἀθετήσεως τῶν περὶ ἀριθμοῦ ἐνοριῶν καὶ ἐφημερίων διατάξεων ἀνήνυτον νὰ ἐπάγωνται τῇ Ἐκκλησίᾳ ζημίαν. Διὰ τοῦτο ἐσμὲν βεβαίωτοι ὅτι οὐδεὶς εὐρεθήσεται ἐπίσκοπος ὅστις νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν τῶν αὐστηρῶν πῶς τούτων τῶν μέτρων ἢ καὶ νὰ πολεμήσῃ αὐτά. Τὰ μέτρα ταῦτα εἶναι αὐστηρότατα κατὰ τοῦ προαιρουμένου ἐλευθερίαν εἰς τὸ κακόν, δι' ἐκεῖνον ὅμως, ὅστις οὐδὲ καθ' ὑπόνοιαν ἐπιθυμεῖ νὰ πιστεύωσι περὶ αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι ὅτι δύνανται ποτε ἢ ἀδικία νὰ γένηται αὐτῷ ἀσπαστή, δι' ἐκεῖνον εἶναι ἐλαφρότατα καὶ μὴ ὑπάρχοντα. Ἐν τούτοις εἶναι ἀπαραίτητα καὶ πρέπει νὰ προηγηθῶσι πάσης περὶ οἰκονομικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐφημερίων φροντίδος. Διότι, ἀφοῦ πρὸς τοιαύτην τινὰ οἰκονομίαν δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ἐλευθεριότητα Κυβερνήσεως καὶ πιστῶν, θὰ ἦτο καθαρά εὐήθεια ἐὰν οὗτοι ἐχορήγουν ὀβολὸν πρὸς ὑπόθεσιν μὴ ἐντελῶς ἐξησφαλισμένην ἐκ τῶν προτέρων κατὰ φανερῶν καταχρήσεων, θὰ ἦτο δὲ καθαρά παρ' ἡμῶν κακοήθεια νὰ θελήσωμεν νὰ παραπέισωμεν αὐτοὺς πρὸς ἀσκοπωτάτας γενναιοδωρίας.

Τὰ παρ' ἡμῶν πρὸς ἀσφάλειαν τῶν περὶ ἀριθμοῦ ἐνοριῶν καὶ ἐφημερίων ὀρισθησομένων προτεινόμενα μέτρα εἶναι τάδε.

Ὅσακις ἂν ἐπίσκοπος χειροτονήσῃ ἢ διορίσῃ ἐφημέριον ὑπεράριθμον ἢ συστήσῃ ἐνορίαν ὑπεράριθμον, οἱ ἐφημέριοι ἢ οἱ ἐπίτροποι τῶν ἐκκλησιῶν, ὧν βλάπτονται καὶ μειοῦνται οἱ πόροι διὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ἐπισκόπου πράξεως νὰ δικαιῶνται νὰ διεκδικῶσι τὴν ἀκεραιότητα τῶν πόρων αὐτῶν ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων. Ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ὄντως παρέβη τὰ νενομοθετημένα, τότε νὰ ἀκυρῶται μὲν αὐτοῦ ἡ πράξις νὰ καταδικάζηται δὲ εἰς τὰ ἐξόδα καὶ εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐνὸς τετάρτου τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ χάριν τοῦ ὑπεραριθμῶς χειροτονηθέντος ἢ διορισθέντος κληρικοῦ, μέχρις ὅτου κενωθῇ νόμιμος θέσις καὶ διορισθῇ οὗτος ἐν αὐτῇ. Μετὰ δευτέραν κατάσχεσιν τοῦ αὐτοῦ ἢ καὶ ἐτέρου τετάρτου τοῦ μισθοῦ τοῦ ἐπισκόπου, νὰ λαμβάνῃ οὗτος τὴν σύνταξιν αὐτοῦ τιθέμενος εἰς ἀργίαν καὶ ἄλλου ὑποκαθισταμένου εἰς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ.

Νῦν εἶναι σαφές πῶς ἡ ἀποκατάστασις τῆς κανονικῆς ἀκριθείας διὰ τοῦ κανονισμοῦ τῶν μεταθέσεων καὶ τῆς καταργήσεως τῶν παύσεων δύναται νὰ συντείνῃ εἰς διατήρησιν τῆς ἀκεραιότητος τῶν ἐκκλησιαστικῶν πόρων. Διότι πρῶτον μὲν, ἐνόσω οἱ ἐπίσκοποι δύνανται ἄνευ λόγου ἢ ἔνεκα κενῶν λόγων νὰ παύωσι ἢ νὰ μεταθέτωσι πρὸς ποινήν εἰς ὑποδεεστέρας θέσεις τοὺς ἐφημερίους, οὐδέποτε θὰ δυνηθῶσι οὗτοι νὰ διεκδικῶσι τὴν ἀκεραιότητα τῶν πόρων αὐτῶν χωρὶς νὰ μὴ ἐπισύρωσι ἄλογον καὶ ἀμείλικτον τὴν ὀργὴν καὶ ἐκδίκησιν τοῦ ἐπισκόπου· φοβούμενοι δὲ τὴν παύσιν ἢ μεταθέσιν εἰς χεῖρονα θέσιν θὰ ἀνέχωνται τὴν διαίρεσιν τῶν πόρων, οὕτω δὲ τὰ πράγματα θὰ ἐπανέλθωσιν εὐθὺς εἰς τὴν αὐτὴν ἢ καὶ χεῖρονα θέσιν. Ἐπειτα δὲ ἀποκοπεται οὕτω πᾶσα μεθοδεία πρὸς δολίευσιν τοῦ νόμου.

Εὐρέθησαν ἐπίσκοποι, οἵτινες πρὸς ὑπεκφυγὴν τῶν περὶ διαιρέσεως ἐνοριῶν κλπ. Β. διατάγματος ἰδοῦ τί ἐμηχανήσαντο. Τὸ Β. διάταγμα, εἶπον, ὁμιλεῖ μόνον περὶ χειροτονίας νέων ἐφημερίων. Νέοι ἐφημέριοι δὲν πρέπει νὰ χειροτονῶνται, εἰ μὴ ἄταν ὑπάρχωσι οἱ ὅροι τοῦ διατάγματος.

Ἄλλὰ τὸ διάταγμα δὲν κωλύει τὴν διὰ διορισμοῦ πεπαυμένων ἢ διὰ μεταθέσεως αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐφημερίων. Ἐκτοπιζομένων λοιπὸν κεχειροτονημένων διὰ μεταθέσεως εἰς ἄλλας ἐκκλησίας ἐκενοῦντο θέσεις καὶ καταρτίζετο πάλιν ἀριθμὸς οἰκογενειῶν ὁ ἀπαιτούμενος πρὸς χειροτονίαν νέων. Οὕτω ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν κληρικῶν ἠύξησεν ἴσως ἐνιαχοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ ἐγένοντο πλείονες τῶν πρώην ὑπαρχόντων, πάντως οἱ νῦν ὑπάρχοντες εἶναι πλείονες ἢ ὅσοι κατὰ τὸ περὶ διαιρέσεως ἐνοριῶν Β. διάταγμα ἔπρεπε νὰ ᾧσι. Διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως ὅμως τῆς κανονικῆς ἀκριβείας, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἅπασαι αὐται αἱ μεθοδεῖαι ἀποκόπτονται πρόρριζαι.

B.

ΤΙΣ Η ΚΡΑΤΙΣΤΗ ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ.

Αἱ πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς οἰκονομίας τῶν ἐφημερίων δυναταὶ μέθοδοι εἶναι αἱ ἐξῆς. Ἐν πρώτοις ἢ λαμβάνεται ἢ πρόνοια παρὰ τῆς πολιτείας ἢ τῆς Ἐκκλησίας μόνης ἢ καὶ τῶν ἰδιωτῶν μόνων, ἢ καταβάλλεται κοινὴ φροντίς παρὰ πάντων. Ἐπειτα ἢ ἡ περὶ οἰκονομίας ἐφημερίων πρόνοια λαμβάνεται συγχρόνως περὶ πάντων τῶν ἐφημερίων, ἢ βαθμηδὸν καὶ διαδοχικῶς οἰκονομοιουμένων πρώτων τῶν ἐφημερίων τῶν πόλεων ὕστερον δὲ τῶν τῶν κωμοπόλεων καὶ χωρίων, ἢ ἀπλῶς περὶ ἐκάστης ἐνορίας λαμβάνεται ἰδίᾳ χωριστὴ φροντίς. Τέλος ἢ καταρτίζεται ἀκινήτος περιουσία ἢ μόνον κινητὴ καὶ μάλιστα χρηματικὴ καὶ ἢ χορηγεῖται τοῖς ἐφημερίοις ἐκάστοις μισθὸς ἢ δίδονται εἰς χρῆσιν αὐτῶν πρόσοδοι διαρκεῖς. Αὗται εἶναι αἱ καθ' ἡμᾶς δυναταὶ λύσεις τοῦ ζητήματος· περὶ ἐκάστης ποιούμεν ἰδίᾳ χωριστὸν λόγον καὶ συνιστῶμεν τὴν δοκοῦσαν ἡμῖν κρατίστην. Ἀρξώμεθα ἀπὸ τῆς τελευταίας τάξεως.

1. Πρέπει νὰ καταρτισθῇ κινητὴ ἢ ἀκίνητος περιουσία, πρέπει οἱ ἐφημέριοι νὰ μισθοδοτῶνται ἢ νὰ ἔχωσι διαρκεῖς πρόσόδους.

Ἐκ τῆς καθόλου ἐπιστήμης τῶν οἰκονομικῶν εἶναι γνω-

στὰ τὰ σχετικὰ προτερήματα καὶ αἱ ἐλλείψεις τῆς ἀκινήτου καὶ τῆς χρηματικῆς περιουσίας.

Αἱ ἀκίνητοι κτήσεις παρέχουσι μείζονα ἀσφάλειαν καὶ εἶναι ὀλιγώτερον ἐκτεθειμένα εἰς σπατάλην, ἀλλ' εἶναι καὶ κατ' ἀνάγκην περιορισμένα εἰς μονοειδῆ παραγωγὴν μὴ φέρουσαν ἔκτακτα ἔξοχα κέρδη. Τὰ χρηματικὰ τούναντίον κεφάλαια δύνανται μὲν νὰ χρησιμεύσωσι εἰς παντοειδῆ παραγωγὰς, ἐξ ὧν δύναται τις νὰ ἐκλέξῃ τὴν δοκοῦσαν προσοδοφορωτάτην καὶ ἐπικερδεστάτην, πλὴν διατρέχουσι καὶ κίνδυνον ὅχι μόνον κέρδη νὰ μὴ φέρωσι ἀλλὰ καὶ αὐτὰ νὰ ἀπολεσθῶσι, ἐτι δὲ ὅτι εὐκολώτατα δαπανῶνται εἰς σπατάλας.

Τοιαῦτα καθόλου τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τῆς ἀκινήτου καὶ χρηματικῆς περιουσίας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὅμως δὲν δύναται νὰ ὑπάρχη περὶ τῆς ἐκλογῆς πολλὴ ἀμφιβολία. Διότι ἂν καταρτισθῇ χρηματικὴ περιουσία, τὰ μὲν ἐκ ταύτης καλὰ δὲν θὰ ἔχη ἢ Ἐκκλησία, καθόσον οὔτε νὰ διακινδυνεύηται πρέπει ἢ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία οὔτε πρέπει τῇ Ἐκκλησίᾳ παρακεκινδευμέναι τὸ παράπαν ἐπιχειρήσεις· διότι τὸ παρακινδυνεύειν δηλοῖ ἐκκλησίαν ποιεῖσθαι εἰς τὴν τύχην, τὸ νὰ ἀφίεται δὲ τις εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τύχης δὲν εἶναι ἀκριβοῦς ἠθικῆς. Χωρὶς λοιπὸν νὰ ἀπολαύῃ ἢ Ἐκκλησία τῶν ἐξαιρετικῶν καλῶν τῶν κεφαλαίων δὲν θὰ ἔχη καὶ τὴν ἀδιάσειστον ἀσφάλειαν τῶν ἀκινήτων μάλιστα ἀγροτικῶν περιουσιῶν.

Τὸ ζήτημα ἂν πρέπει νὰ δοθῇ μισθὸς εἰς τοὺς ἐφημέριους ἢ νὰ ταχθῶσι διαρκεῖς πρόσοδοι εἰς διάθεσιν αὐτῶν δὲν συνέχεται ἀμέσως μετὰ τοῦ ἄρτι θεωρηθέντος, καθόσον καὶ μετ' ἀκινήτου κτηματικῆς ὡς καὶ μετὰ κινητῆς χρηματικῆς περιουσίας δύνανται κάλλιστα νὰ συνδυασθῶσι πρόσοδοι ἢ μισθός. Διότι καὶ ἐπὶ ἀκινήτου περιουσίας δύνανται αἱ πρόσοδοι νὰ ἀποταμιεύωνται εἰς χρήματα καὶ ἀπὸ τοῦ ταμείου νὰ διανέμονται τοῖς ἐφημερίοις ὑπὸ τὸ εἶδος μισθοῦ, καὶ ἐπὶ κινητῆς χρηματικῆς δύνανται νὰ ταχθῶσιν οἱ τόκοι τῶν παρὰ τραπέζην τινὶ λ. χ. ἢ ἀλλαχοῦ ἐντόκως κατατεθειμένων χρημάτων ἀμέσως εἰς τὴν διάθεσιν ὠρισμένων ἐφημε-

ρίων, χωρίς πρότερον να συλλέγωνται ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐκείθεν νὰ διαμοιράζωνται κατὰ πρότερον ταχθὲν μέγεθος μισθοῦ. Ὅμοιοιόγητόν ὅμως ὅτι μετ' ἀκινήτου κτηματικῆς περιουσίας κάλλιον συμβιβάζονται αἱ διαρκεῖς πρόσοδοι, ὡς μετὰ κινήτης χρηματικῆς ὁ μισθός.

Ἡ μισθοδοσία ἔχει τὰ καλὰ αὐτῆς. Πρῶτον καὶ κυριώτατον ὅτι ἐκ τῶν προτέρων δίδει τὴν βεβαιότητα περὶ ὀρισμένου ποσοῦ· τούτο, δ' ἔχων τις τὴν βεβαιότητα δύναται κάλλιον καὶ ἀκριβέστερον νὰ οἰκονομῇ καὶ κανονίξῃ τὰς δαπάνας αὐτοῦ. Ἄλλο καλὸν οὐχὶ οἰκονομικὸν ἀλλ' ἐκκλησιαστικὸν τόδε, ὅτι ἐπὶ μισθοδοσίας καὶ τάχιον καὶ ἀσφαλέστερον δύνανται νὰ ἐπιβάλλωνται αἱ πειθαρχικαὶ ποιναί, περὶ ὧν τῆς ὠφελείας ἐγένετο ἐν τῷ πρώτῳ μέρει λόγος. Ἄλλ' ἔχει μείζονα τὰ κακὰ καὶ πρῶτον τούτων ὅτι ἡ μισθοδοσία ἵνα ἦναι πάντοτε δικαία καὶ ἀξιοπρεπῆς πρέπει νὰ συμμεταβάλληται πρὸς τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον. Ὡς γνωστὸν πολλοῖς, ὑπάρχει κανὼν ἢ νόμος ἐν τῷ οἰκονομικῷ κοινωνικῷ βίῳ, καθ' ὃν ὅσα μείζων ἢ οἰκονομικὴ πρόοδος τόσον ἢ ἀξία τῶν χρημάτων ἐκπίπτει, τόσον δὲ τὰ ὄνια, καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα ἄρα, ὑπερτιμῶνται. Ἄν λοιπὸν, μεταβληθείσης τῆς ἀναλογίας μεταξὺ χρημάτων καὶ ὠνίων, ὁ μισθὸς μένει οὐδὲν ἤττον ὁ αὐτός, τότε ὁ μισθοδοτούμενος διατρέχει βέβαιον κίνδυνον δυστυχίας. Εἰς ἐπιβεβαίωσιν τοῦ λόγου ἅς χρησιμεύσῃ τὸ παράδειγμα τοῦ μισθοῦ τῶν πολιτικῶν παρ' ἡμῖν ὑπαλλήλων, ὅστις ἄλλοτε ἐπαρκῆς καὶ ὁπωςοῦν ἀξιοπρεπῆς, τὴν σήμερον δὲν καλύπτει οὐδὲ τὰς ἀπολύτους τῶν ὑπαλλήλων ἀνάγκας. Ἄλλο κακὸν τῆς μισθοδοσίας ἄμεσος οἰκονομικὴ ζημία. Διότι τὸ νὰ ἀποταμιεύωνται αἱ ἐκκλησιαστικαὶ πρόσοδοι εἰς κοινὸν ταμεῖον καὶ ἐντεῦθεν νὰ διανεμῶνται ὑπὸ τὸ εἶδος μισθοῦ, ταῦτα εἶναι πράξεις δαπανηραὶ· καθόσον πρὸς τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ἀπαιτοῦνται πρόσωπα εἰσπράττοντα, διανεμόντα καὶ ἕτερα ἐξελέγγχοντα καὶ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ τὰς πράξεις, αἰχρηματικαὶ δ' ἀμοιβαί τῶν προσώπων τούτων εἶναι δαπάναι εἰς βῆρος τῆς καθόλου ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας.

Διὰ τῆς παραχωρήσεως ὀρισμένων προσόδων εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν ἐφημερίων τὰ δύο τῆς μισθοδοσίας κακὰ, περὶ ὧν ἐγένετο ἄρτι λόγος, ἐκλείπουσι, ἰδίᾳ μάλιστα ὅταν αἱ πρόσοδοι εἶναι ἀκινήτου περιουσίας. Διότι πρῶτον μὲν οἱ καρποὶ καὶ τὰ κέρδη τῆς ἀκινήτου περιουσίας εἶναι ὄνια, ὧν ἡ τιμὴ συμβαδίζει μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ γενικῇ ὑπερτιμήσει, ἔπειτα δὲ ἐλλειπούσης τῆς μεσαζούσης φροντίδος καὶ ἐνεργείας τοῦ ταμεῖου ἐλλείπουσι καὶ αἱ δαπάναι αἱ βαρύνουσαι τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν καθόλου. Ὁ ἐφημέριος κατέναντι τοῦ ἀκινήτου κτήματος θὰ ἔχη, ὡς καὶ ἄλλοτε, τὰ δίκαια καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ καρπωτοῦ, θὰ ἐπιμελῆται δὲ αὐτοῦ μετὰ πολλῆς προσοχῆς ὡς ἐν γένει οἱ ἰδιῶται οἱ ἄμεσον ἔχοντες συμφέρον ἐπὶ τῶν καρπῶν τῶν κόπων αὐτῶν. Τὰ σπουδαῖα λοιπὸν τῆς μισθοδοσίας κακὰ ὅχι μόνον δὲν ἀπαντῶσιν ἐν τῇ παραχωρήσει προσόδων ἀλλὰ καὶ μεταβάλλονται εἰς προτερήματα. Ἄλλὰ καὶ τὰ καλὰ ἅτινα ἀνεφερόμεν ὑπὲρ τῆς μισθοδοσίας οἰκονομοῦνται καὶ διὰ τούτου τοῦ συστήματος εἰ καὶ ἀτελέστερον πως. Διότι πρῶτον μὲν ὅτι ἐπὶ τάξεως ὀρισμένων προσόδων ἢ ἐπιβολῇ πειθαρχικῶν ποινῶν δὲν εἶναι λίαν δύσκολος μάρτυς ἔστω αὐτῇ ἢ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ τῶν Διαμαρτυρομένων ἐν μέρει, αἵτινες ἀμφοτέραι πρόσόδους χορηγοῦσι κατὰ κανόνα εἰς τοὺς ἐφημερίους καὶ ὅμως καὶ κάλλιστα ἐφαρμόζουσι τὰς πειθαρχικὰς ποινὰς, οἷας ἐμπροσθεν αὐτὰς ἐξεθέσαμεν. Ἐπειτα δὲ καὶ περὶ τοῦ ποσοῦ τῶν προσόδων δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ μεγάλη ἀβεβαιότης καὶ ἡ ὑπάρχουσα θὰ ἰσοζυγίζεται διὰ συμψηφισμοῦ πλουσίων καὶ ἀκάρπων ἐτῶν, παραλειπομένου τοῦ σπουδαιότερου προτερήματος ὅτι ὁ ἐπιμελεστέρας καὶ μεθοδικώτερας καλλιέργειας αἱ πρόσοδοι σὺν τῷ χρόνῳ θὰ αὐξήσωσι. Πλὴν τῶν καλῶν τούτων θὰ ἔχωμεν καὶ κοινωνικὴν ὠφέλειαν οὐχὶ ἀναξίαν λόγου. Ἡ οἰκονομία τῶν ἐφημερίων θὰ γίνηται ἐν ταῖς κώμαις καὶ τοῖς χωρίοις πρότυπον οἰκονομίας διὰ τοὺς ἀγροικοτέρους, καθόσον ἐξ αὐτῆς θὰ μανθάνωσιν οὗτοι ὅτι καὶ ἄνευ βλάβης ἢ οἷαςδὴποτε ἐκποιήσεως τοῦ κτήματος δύνανται νὰ ἐπιτυγ-

χάνωνται καλά και βέβαια κέρδη, όταν δὲ σὺν τῷ χρόνῳ οἱ ἐφημέριοι καταστῶσι λογιώτεροι θὰ δύνανται οὗτοι νὰ ἦναι τοῖς χωρικοῖς και διδάσκαλοι τελειοτέρων καλλιιεργείας μεθόδων.

Και περὶ μὲν καταρτισμοῦ ἀκινήτου ἢ κινητῆς περιουσίας και περὶ μισθοδοσίας ἢ τάξεως προσόδων εἰς τοὺς ἐφημερίους και ὅτι συμφορώτερος ὁ καταρτισμὸς ἀκινήτου περιουσίας και ἡ τάξις τῶν προσόδων ἀμέσως εἰς τοὺς ἐφημερίους εἴρηται, λοιπὸν δὲ θεωρήσαι ἐτι τὰς δύο ἄλλας τάξεις τῶν πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος μεθόδων. Λέγωμεν λοιπὸν ἐφεξῆς περὶ τῆς δευτέρας τεθείσης ἐν ἀρχῇ τάξεως λύσεων.

2. Πρέπει κοινῇ περὶ πάντων τῶν ἐφημερίων νὰ ληφθῇ φροντίς ἢ χωριστή τις ;

Ἐάν ὄρος τοῦ καλοῦ εἶναι τὸ εὐκτὸν μόνον τότε οὐδὲν εὐχερέστερον τῆς λύσεως τοῦ τεθέντος ζητήματος. Ἄλλ' ἐάν ὄρος τοῦ καλοῦ εἶναι και τὸ δυνατόν και τὸ ὅτι τάχιον δυνατόν γενέσθαι, τότε τὸ ζήτημα λαμβάνει ἀλλοίαν πάντη μορφήν.

Ἄναμφιβόλως εὐκαταῖον εἶναι νὰ ληφθῇ συγχρόνως κοινῇ περὶ πάντων τῶν ἐφημερίων φροντίς, ἀλλ' εἶναι αὕτη και πραγματοποιητή ; Κατὰ τὰς στατιστικὰς πληροφορίας τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν (1870) ὑπάρχουσι κληρικοὶ κοσμικοὶ ἐν Ἑλλάδι (ἐξαιρέσει τῶν μοναχῶν) 4,660. Ἐάν εἰς ἕκαστον τούτων δοθῶσι κατὰ μέσον μέτριον ὄρον 1000 δραχ. κατ' ἔτος, θὰ ἔχωμεν κατ' ἔτος ἀνάγκην 4,660,000 δραχμῶν. Ἐάν δὲ τὸ ποσὸν τοῦτο κατὰ τὰ ἄρτι ρηθέντα πρέπει νὰ ἦναι πρόσοδος ἀκινήτου περιουσίας θὰ ἔχωμεν ἀνάγκην κτηματικῆς περιουσίας ἀξίας 70 τοῦλάχιστον ἑκατομμυρίων. Ἄλλὰ πόθεν και πῶς εἶναι δυνατόν νὰ καταρτισθῇ τοιοῦτος χρημάτων ὄγκος ; Ἄδύνατον, πρέπει νὰ ἐξευρεθῇ ἄλλη μέθοδος· τὰ πρὸς οἰκονομίαν τῶν ἐφημερίων δὲν πρέπει νὰ προσδιορισθῶσι πρὸς τὸν νῦν ὑπάρχοντα ἀριθμὸν ἐφημερίων.

Ἐίπομεν ἐν τῷ πρώτῳ μέρει ὅτι ἐπὶ πᾶσι πρέπει πρότερον νὰ κανονισθῇ ἀκριβῶς και αὐστηρῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνοριῶν και τῶν ἐν αὐταῖς ἐφημερίων. Ἡ ἡμετέρα λοιπὸν γνώμη εἶναι ὅτι ἡ καταρτισθησομένη δι' οἰκονομίαν τῶν ἐφημερίων ἐκκλησιαστικῆ περιουσία πρέπει νὰ ἦναι ἐπαρκῆς και ἀξιοπρεπῆς οὐχὶ πρὸς τὸν νῦν ὑπάρχοντα ἀριθμὸν ἐφημερίων, ἀλλὰ πρὸς τὸν νόμιμον τοῦ κανονισμοῦ. Ἴνα ἐκφρασθῶμεν σαφέστερον, ὑποθεθῆσθω ἐν τινι κώμῃ ὑπάρχουσι τρεῖς ἐνορίαί και δώδεκα ἐφημέριοι ἐν αὐταῖς, κατὰ δὲ τὸν ἐκδοθησόμενον κανονισμόν αἱ ἐνορίαί θὰ ἦναι δύο και τέσσαρες οἱ πάντες ἐφημέριοι, ἵνα λοιπὸν φέρωμεν βελτίωσιν τινὰ οἰκονομικὴν τῆς καταστάσεως τῶν ἐφημερίων και βελτίωσιν διαρκῆ και σπουδαίαν δὲν πρέπει νὰ τάξωμεν προσόδους πρὸς τὸν σήμερον ὑπάρχοντα ἀριθμὸν ἐφημερίων· διότι ἄλλως ἢ δὲν θὰ φέρωμεν οὐδεμίαν ἐπαισητηγὴν βελτίωσιν διὰ τὴν γλισχρότητα τῶν παροχῶν ἢ θέλοντες νὰ παράσχωμεν σπουδαίαν βοήθειαν δὲν θὰ δυνηθῶμεν διὰ τὸ ὑπέρογκον τῶν δαπανῶν. Κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην αἱ παροχαί πρέπει νὰ προσδιορισθῶσι ἐπαρκεῖς και ἀξιοπρεπεῖς ἀλλὰ πρὸς τὸν νόμιμον τοῦ κανονισμοῦ ἀριθμὸν, ἐπὶ τοῦ ὑποθεθέντος λοιπὸν παραδείγματος πρὸς δύο ἐνορίας και τέσσαρας ἱερεῖς. Ἄφοῦ δὲ καταρτισθῇ ἡ πρὸς τὸν νόμιμον ἀριθμὸν τῶν ἐνοριῶν και ἐφημερίων ἀναγκαία περιουσία δύναται αὕτη και πρέπει νὰ τεθῇ εὐθὺς εἰς χρῆσιν τῶν νῦν ἐφημερίων. Αἱ πρόσοδοι αὐτῆς διανεμόμεναι εἰς δώδεκα ἱερεῖς θὰ παρέχωσι μικρὰν αὐτοῖς τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ και οὕτως θὰ παρέχωσι τινὰ, σὺν τῷ χρόνῳ ἐκλειπόντων τινῶν ἐκ τῶν νῦν ἱερέων και μὴ ἀντικαθισταμένων ἢ βοήθεια θὰ γίνηται σπουδαιότερα και τέλος ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐφημερίων περιορισθῇ εἰς τὸν νόμιμον τῶν τεσσάρων θὰ ἦναι ἱκανῆ και οἶαν αὐτὴν εὐχόμεθα.

Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης τὸ πρὸς οἰκονομίαν τῶν ἐφημερίων ἀναγκαῖον ποσὸν μετριάζεται κατὰ πολὺ. Διότι ἂν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐφημερίων προσδιορισθῇ διὰ τοῦ κανονισμοῦ εἰς τὰ 21, τοῦ νῦν ὑπάρχοντος, ὡς ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι πρέπει,

τότε εὐθὺς ἀντὶ 70 ἑκατομμυρίων θὰ ἔχωμεν ἀνάγκη μόνον 28 ἑκατομμυρίων. Πλὴν τῆς σπουδαίας ταύτης οἰκονομίας διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου ἐν πρῶτοις δὲν ἀδικοῦνται οὐδὲ οἱ νῦν ὑπάρχοντες ἱερεῖς ἀλλὰ τούναντίον καὶ αὐτοὶ βοηθοῦνται πως καὶ δὴ κατ' ἀρχὰς οὐχὶ ὑπὲρ ἀξίαν, ἔπειτα δὲ οἱ νέοι χειροτονηθόμενοι θὰ ἔχωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀξιοπρεπεῖς πόρους, ἐπ' αὐτῶν δὲ θὰ δυνάμεθα καὶ δικαιοῦμεθα νὰ ἀπαιτήσωμεν σπουδαιότερα καὶ ἀνάλογα τῶν γενναιοτέρων παροχῶν προσόντα.

Ἄλλὰ καὶ δι' αὐτῆς τῆς μεθόδου δὲν θὰ δυνηθῶμεν ἔσως εὐθὺς νὰ καταρτίσωμεν τὴν ὅλην ἀναγκαίαν περιουσίαν πρὸς οἰκονομίαν τῶν ἐφημερίων, τότε δὲ εἰς ταχυτέραν λύσιν τοῦ ζητήματος συντείνει τὸ ἔμπροσθεν προταθὲν περὶ τάξεως προσόδων εἰς τοὺς ἐφημερίους καὶ καταρτισμοῦ ἀκινήτου περιουσίας. Ἐπειδὴ ἡ τάξις ὠρισμένων προσόδων ἀμέσως εἰς τοὺς ἐφημερίους ἀπαιτεῖ χωριστὴν περιουσίαν κατ' ἐνορίας, ἔχοντες οὕτω νὰ καταρτίσωμεν χωριστὴν ἑκασταχοῦ ἐνοριακὴν περιουσίαν θὰ δυνάμεθα καὶ ἐπὶ μέρους μόνον τὸ πρῶτον νὰ ἐπιληφθῶμεν τῆς λύσεως. Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐπὶ μέρους λύσιν δὲν πρέπει νὰ προτείνωμεν ἀπλῶς οὕτως ὅτι πρῶτον πρέπει περὶ πόλεων νὰ φροντίσωμεν καὶ ὕστερον περὶ κωμῶν καὶ χωρίων, ἀλλὰ νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὸ δίκαιον καὶ πρέπον.

Τὸ δίκαιον πρέπει νὰ ἐξετασθῆ κατὰ τὴν πηγὴν τῶν εἰσφορῶν. Αἱ εἰσφοραὶ τοῦ κράτους πρέπει κατὰ δίκαιον λόγον νὰ διανεμηθῶσι ἀναλόγως εἰς ἀπάσας τοῦ κράτους τὰς ἐνορίας· διότι τὸ κράτος δὲν εἶναι τῶν πόλεων μόνον ἢ τῶν χωρίων, ἔπειτα δὲ ὅ,τι αὐτὸ συνεισφέρει τοῦτο βαρύνει πάντας. Τὸ αὐτὸ πρέπει καὶ περὶ τῶν δήμων νὰ ρηθῆ· ὅ,τι καὶ οὗτοι ἕκαστοι συνεισφέρουσι πρέπει νὰ διανεμηθῆ ἀναλόγως εἰς ἀπάσας τὰς ἐνορίας τοῦ δήμου. Οἱ ἰδιῶται τούναντίον ἔχουσι πλήρη ἐλευθερίαν καὶ δύνανται τὰς ἀφιερώσεις αὐτῶν καὶ εἰσφοράς νὰ ποιήσωσιν ὠρισμένως εἰς τὴν δε ἢ ἐκείνην τὴν ἐκκλησίαν, ἐνθα δὲ ἐλευθερία ἐκεῖ ἐξετάζεται καὶ τὴν πρέπον καὶ ἀξιοπρεπές. Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων οὔτινας

κατὰ κανόνα εἶναι πλουσιώτεροι τῶν χωρίων πρέπει καὶ γενναιότερον νὰ εἰσφέρωσι εἰς ἀξιοπρεπῆ προίκισιν τῶν ἐν ταῖς πόλεσι ἐκκλησιῶν καὶ νὰ φιλοτιμηθῶσι νὰ καταστήσωσι αὐτὰς ἀληθὲς πρότυπον διὰ τὰς ἐν ταῖς κώμαις καὶ χωρίοις.

3. Πρέπει παρὰ τῆς ἐκκλησίας μόνης ἢ παρὰ τῆς πολιτείας ἢ τῶν ἰδιωτῶν μόνον νὰ ληφθῆ ἡ φροντίς;

Ὁ κανονισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνοριῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἐφημερίων πρέπει βεβαίως νὰ ἐκδοθῆ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πολιτείας ἀπὸ κοινου, ἐπίσης παρὰ τῶν αὐτῶν πρέπει νὰ ἀποφασισθῆ καὶ τὸ ἐκάστη ἐνορία ἀναλόγως τοῦ μεγέθους καὶ τῆς σπουδαιότητος αὐτῆς χορηγηθῆσόμενον προικοδοτήμα. Ταῦτα κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν καθιερωθεῖσαν σχέσιν τῆς πολιτείας πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ καταρτισμὸς ὁμῶς ἔπειτα τοῦ προικοδοτήματος εἶναι ἄλλη φροντίς καὶ ἡ φροντίς αὕτη πρέπει νὰ ἀφεθῆ εἰς τοὺς δυναμένους νὰ συνεισφέρωσι.

Πλὴν τῆς μοναστηριακῆς ἢ ἐκκλησίας δὲν ἔχει δυστυχῶς τὴν σήμερον περιουσίαν λόγου τινος ἀξίαν, ἀν ταύτης μέρος κρίνη καλὸν νὰ μετατρέψῃ εἰς ἐνοριακὰς προικοδοτήσεις ἢ μετατροπὴ αὕτη πρέπει νὰ γένηται τῇ συμπράξει τῆς πολιτείας καὶ τοῦτο κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν κείμενα περὶ τῆς σχέσεως τῆς πολιτείας καὶ ἐκκλησίας.

Τὸ κράτος, οἱ δῆμοι, οἱ ἰδιῶται δύνανται ἰδίᾳ ἕκαστος νὰ συνεισφέρωσι εἰς καταρτισμὸν τῶν ἐνοριακῶν προικοδοτημάτων. Πρὸς σύμπραξιν δὲν δύνανται νὰ ἀναγκασθῶσι ὑπὸ οὐδενὸς νομικοῦ λόγου, ἀλλὰ μόνον διὰ λόγους σκοπιμότητος, ὅταν ἐκ τῆς συμπράξεως αὐτῶν εὐοδοῦται κάλλιον ὁ σκοπὸς, δύνανται ἢ σύμπραξις νὰ ᾖναι προτιμότερα. Πράγματι τοιαύτην τινα σύμπραξιν θεωροῦμεν καὶ ἡμεῖς τὴν σήμερον συντελεστικωτάτην εἰς ταχεῖαν λύσιν τοῦ ζητήματος· ἀλλὰ περὶ ταύτης πλείονα ἐν οἷς περὶ πόρων, περὶ δὲ πόρων προσεχῶς.

(Ἐπετα: τὸ τέλος).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΗΛΑΟΥΚΑ ΕΥΤΑΞΙΑΣ,

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ
ΤΗΣ
ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Ἐάν ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἀπὸ μέρους ὑψηλοῦ, ἐπισκοπήσωμεν τὰς περίξ χώρας ἐν τῇ ἀρχαιοθῆν οἰκονομικῇ αὐτῶν ἀποκαταστάσει, παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ Εὐξείνιος Πόντος καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Μεσόγειος θάλασσα χρησιμεύουσιν ὡς δύο αὐλαὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκίαν. Ὑπὸ ἄλλην ἐποψίν ἡ μεγάλη αὐτῆ γεωγραφικὴ περιφέρεια δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρία κυριώτατα τμήματα, τὴν Ἀνατολικὴν τῆς Εὐρώπης Χερσόνησον ἀπὸ τῶν Δειναρικῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Δουνάβεως, τὴν Χερσόνησον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῆς Συρίας, καὶ τὴν Αἴγυπτον μετὰ τῶν ἐκατέρωθεν αὐτῆς παρεκτάσεων.

Τὰ τμήματα ταῦτα διατελοῦσιν εἰς τοιαύτην πρὸς ἀλληλα οἰκονομικὴν σχέσιν, ὥστε δύναται μὲν ἡ βία τῶν περιστασιῶν νὰ τὰ διαχωρίσῃ πολιτικῶς καὶ πράγματι τὸ κατάρθωσεν πολλάκις, οὐδέποτε ὅμως ἠδυνήθη νὰ μεταβάλλῃ τὸν οἰκονομικὸν προορισμὸν αὐτῶν. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων ἡμερῶν αἱ χῶραι αὗται ἀνταλλάσσουσι κατοίκους (ἀποικίαι), ἰδέας, ἐμπορεύματα. Ὁ κάτοικος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Χερσονήσου δὲν θεωρεῖται ξένος ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἢ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ τανάπαλιν. Ὁλόκληρος ἡ ζωὴ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος μαρτυροῦσι τὴν ἀλήθειαν τῆς παρατηρήσεως. Εἶναι τὸ κλῆμα, ἡ γεωγραφικὴ θέσις, τὸ αἷμα τὸ ρέον εἰς τὰς φλέβας τῶν κατοικούντων τὴν μεγάλην ταύτην περιφέρειαν λαῶν. Τὰ σκότῃ τῶν αἰώνων καὶ οἱ ἐρεθισμοὶ τῆς ἡμερησίας ζωῆς δὲν κατισχύουσι τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων. Τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἡ ἀρχαία Βουλγαρικὴ γλῶσσα ἐξηγεῖ ἐν πολλοῖς (Max Muller) τὴν

ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν; Ὅποιαν ἐθνολογικὴν κοινότητα ἀπέτελεσεν ἡ ἐπιμιξία καὶ ὁ ροῦς τῶν συμβεβηκότων, μαρτυρεῖ κατὰ σπιθαμὴν ἡ ἱστορία τῆς Ἀνατολικῆς γῆς. Ἐρωτήσατε τὸ παρελθὸν Τουρκικὸν μεγαλεῖον καὶ θὰ σᾶς ἀπαντήσῃ ὅποιαν δύναμιν ἠντλησεν ἐκ τῶν χριστιανῶν νεοφύτων αὐτοῦ. Εἰς τὸ πείσμα τῶν τοπικῶν διαιρέσεων μεταφέρετε Ρωμοῦνον, Σέρβον, Ἑλληνα, Ἀλβανὸν, Τοῦρκον, ἢ Ἀρμένιον διακοσίας λεύγας πρὸς τὴν δύσιν καὶ τὴν ἐπαύριον ἀνακαλύπτετε ὅτι εἶναι ἀδελφοί. Οὐδέποτε Ἀγγλος, Γερμανός, Ἰσπανός, Γάλλος, Ρῶσσος, Πολωνός ἢ Οὐγγρος δύνανται νὰ παραστήσωσι τοιοῦτον φαινόμενον.

Αἱ διαιρέσεις τῆς Ἀνατολῆς ὑπενθυμίζουσι τὰς διαιρέσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· εἶναι περίεργον ὅτι ὁ φόβος τοῦ Μεγάλου Βασιλέως, τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Κζάρου ἐξήσκησεν ἐν ταῖς χώραις ταύταις τὴν αὐτὴν ἐπιρροήν. Καὶ εἶναι μεγάλης σημασίας ὁ λόγος, τὸν ὅποιον εἶπε τις κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὅτι προετίμα νὰ ἴδῃ ἐν τῇ Πόλει κίδαριν Ὀθωμανικὸν ἢ μίτραν Παπικὴν. Οἱ τελευταῖοι χρόνοι ἀπέδειξαν ἀκριβῶς τὸ ἴδιον, διότι μιᾶ φωνῇ ὅλοι οἱ νόμοι λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς ἐκηρύχθησαν κατὰ τῆς Ρωσικῆς μίτρας. Μόνοι ὅσοι ἔχουσι τὴν φιλοδοξίαν τῆς ἀτυχοῦς Πολωνίας δύνανται νὰ εἶναι εἰς ὑπερβολὴν φιλορθόδοξοι. Οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Ρωμοῦνοι πατριῶται πολλὰς ἀύπνους θὰ διέλθωσι νύκτας, ὅταν ἡ Ρωσικὴ πολιτικὴ κατορθώσῃ νὰ θέσῃ αὐτοὺς μεταξὺ δύο πυρρῶν, διὰ τοῦ παρά τὸν Αἴμον ὄνειροπωλουμένου Βουλγαρικοῦ αὐτῆς κέντρου.

Ἀγαπῶμεν τοὺς λαοὺς τῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' ἔχομεν πᾶν δίκαιον νὰ ὑποπτευώμεθα ἐκείνους, οἵτινες τυφλοῖς ὄμμασι ρίπτονται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀπολυτισμοῦ. Ἐάν οἱ Γερμανοὶ ὑποπτεύωνται τὴν συγκέντρωσιν τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους εἰς χεῖρας ἐνὸς δικτάτορος, τί νὰ εἴπωσιν οἱ Ἀνατολικοὶ λαοὶ ἀπέναντι τῆς Ρωσικῆς αὐταρχίας, δυναμένης νὰ κινήσῃ τόσα στίφη ὅσους ὁ Ἀτίλας βαρβάρους; Ἡ γειτνίασις δεσποτικῶν κρατῶν εἶναι πάντοτε μέγας κίνδυνος. Ἐάν εἰς

ἀντίκρουσιν φέρηται πολλάκις ἡ Ρωσσο-Ἀμερικανικὴ φι-
λία, φεῦ! Πρέπει νὰ χωρίζωσιν αὐτὴν αἱ ἀποστάσεις τοῦ
᾽Ωκεανοῦ!—Ὅταν ἡ ἐν Ἑλβετία καὶ ἀλλὰ χ ο ὕ στεναζου-
σα πολυάριθμος Ρωσσικὴ νεολαία ἀποδείξη, ὅτι ἔχει τὴν
δύναμιν νὰ ἐλευθερωθῆ, τότε θὰ φανῆ, ὅτι ὁ μὲν Πανσλαβι-
σμός ἦτο γελοία τοῦ δεσποτισμοῦ φενάκη (1), ἡ δὲ σημαία

(1) Εἶναι περιέργως ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ἡ κατὰ τὸ 1859 ἐν
Μόσχᾳ γενομένη ἐκδοσις τοῦ κατὰ τὸν 17 αἰῶνα (;) Κροάτου συγ-
γραφέως Κριζανίτοβιτς, ἐν τῇ ᾗ περιέχονται αἱ ἐξῆς ἐκφραστικώ-
ταται ἀποστροφαί. — «Πρὸς σὲ μόνον, ὦ μέγα Κζάρε, ἀπενίξει τὸ
μέγα τῶν Σλάβων ἔθνος! Ἀξίωσον νὰ ἐνασχοληθῆς ὡς πατὴρ περὶ
τῶν διεσκορπισμένων τέκνων σου καὶ νὰ τὰ συναθροίσῃς. Προσπάθη-
σον νὰ φέρῃς εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον τοὺς ὑπὸ τοῦ ψεύδους τῶν ξένων
ἀποπλανηθέντας! Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι ὡς μεθυσμένοι ἀπὸ μαγι-
κοῦ ποτοῦ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε δὲν αἰσθάνονται τὰς ξενικὰς
ὑβρεῖς, δὲν ἐννοοῦσι τὸ αἶσχος αὐτῶν ἀπ' ἐναντίας εὐχαριστοῦνται
καὶ τὸ ἐπιδιώκουσιν, προσκαλοῦσιν δὲ οἱ ἴδιοι κυρίους καὶ βασιλεῖς
ξένους. Μόνος σὺ, ὦ Κζάρε, μᾶς ἐδόθης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἔλθῃς εἰς
βοήθειαν τῶν Σλάβων τοῦ Δουνάβεως, καὶ τῶν ἄλλων Οἱ
Σλάβοι τοῦ Δουνάβεως πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀπώλεσαν οὐ μόνον τὸ βα-
σίλειον αὐτῶν, ἀλλ' ἀκόμη ὅλας τὰς δυνάμεις των, ὅλον τὸ πνεῦμα
των. Δὲν δύνανται ἀρ' ἑαυτῶν νὰ ἐλευθερωθῶσι. Ἀπαιτεῖται ἐξω-
τερικὴ δύναμις, ἵνα ὀρθοστατήσωσι καὶ εἰσέλθωσιν οὕτως ἐν τῇ χο-
ρείᾳ τῶν ἐθνῶν. Σὺ, Κζάρε, ἐὰν δὲν δύνασαι ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ
βοηθήσῃς αὐτοὺς πρὸς τελείαν ἀνόρθωσιν, ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ ἐπανα-
φέρῃς τὸ βασίλειόν των εἰς τὴν πρώτην ἰου κατάστασιν, δύνασαι
τοῦλάχιστον νὰ διορθώσῃς τὴν Σλαβικὴν γλῶσσαν ἐν τοῖς βιβλίοις.
Δύνασαι διὰ βιβλίων καταλλήλων νὰ ἀνοίξῃς τοὺς ὀφθαλμοὺς των,
ὅπως ἀρχίσωσι νὰ μανθάνωσι τοῦ εἶναι ἡ τιμὴ καὶ σκέπτωνται περὶ
τῆς ἀναστάσεώς των Ὡ Κζάρε, κρατεῖς εἰς τὰς χεῖρας σου
τὴν θαυματουργὸν ράβδον τοῦ Μωϋσέως καὶ δύνασαι νὰ ἐνεργήσῃς
μεγάλᾳ θαύματᾳ. Ἐγχεῖς τελείαν αὐταρχίαν καὶ ὑπακούεσαι τυφλῶς
ὑπὸ τῶν ὑπηκόων σου. Δύνασαι, διὰ τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ, καὶ
νὰ ἐκδικήσῃς καὶ νὰ δοξάσῃς οὐ μόνον τὴν αὐτοκρατορίαν ταύτην,
ἀλλὰ τὴν Σλαβικὴν φυλὴν ὁλόκληρον. Δύνασαι νὰ ἐπιτύχῃς τὰς
αἰωνίους εὐλογίας σύμπαντος τοῦ Σλαβισμοῦ»

τῆς ἐλευθερίας καθολικῆ τοῦ Ἀρκτικο-Ἀνατολικοῦ κόσμου
ἐγγύησις.

Ὅπως δὴποτε ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἐπὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνα-
τολῆς ἔρευνα εἶναι ἀπώτερος σκοπός. Ὅσοι ἀντιτάττουσι
τὸν φυλετισμὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ δημιουργοῦσι τόσας πατρί-
δας ὅσα καὶ ἰδιώματα γλωσσῶν, λησμονοῦσιν, ὅτι ἡ Ἀνα-
τολὴ ἀποτελεῖ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φυσικὴν πατρί-
δα δι' ὅλους τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν λαοὺς, καὶ ὅτι ἄν-
θρωποι ἐκ τῆς φορᾶς τῶν περιστάσεων οἰκοῦντες τὴν αὐτὴν
οἰκίαν, θὰ ἦσαν μωρότατοι, ἂν ἀντὶ ἐπὶ τέλους νὰ συμφωνή-
σωσι πρὸς ἀλλήλους, ἤνοιγον τὰς πύλας πρὸς τὸν ἐξωτερι-
κὸν ἐχθρόν. Ὅθεν χρεῖα ὑπομονῆς, «ἕως ἂν φωτισθῶσι πολ-
λοὶ καὶ πληθυνθῆ ἡ γυνῶσις.»—Κατὰ τοῦτο ὁ προτεινόμε-
νος ὀργανισμὸς τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν συμφερόντων,
τὰ ὅποια ἐνοῦσι τοὺς Ἀνατολικούς λαοὺς, εἶναι μέγιστον
προπαιδευτικὸν σχολεῖον. Ἴδου ἐπὶ τίνων βάσεων στηρίζεται.

Α'. Ὁ κύριος σκοπὸς εἶναι νὰ ἀνοιχθῆ ἡ καλλιέργεια τῶν
οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς Ἀνατολικῆς κοινωνίας πρὸς ὅλα
ἐξίσου τὰ ἄτομα αὐτῆς. Ὅστις δὲν ἀρέσκεται κατ' ἀρχὴν
εἰς τὸν προτεινόμενον οἰκονομικὸν σύνδεσμον, ὁμολογεῖ ἑαυ-
τὸν πολέμιον τῆς ἰσότητος ταύτης, ἐπὶ βλάβῃ ἡ τῶν οἰκείων
ἢ τῶν γειτόνων, ὅπερ ἐπίσης ἄτοπον καὶ περιωρισμένης δια-
νοίας καρπός.—Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἐκλέξῃ τις μεταξὺ ὄλων
τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τὴν δραστηριώτερον ἐπὶ τῶν ὀρίων
τῶν ἐπικρατειῶν ἐνεργοῦσαν, οἱ τελωνιακοὶ φραγμαῖοι ἀποτε-
λοῦσι τὸ σημαντικώτερον κατ' αὐτὰς ἐμπόδιον. Ὡς πρώτη
λοιπὸν ἰδέα παρίσταται ἡ κατάπτωσις παντὸς τελωνιακοῦ
δασμοῦ ἀπὸ τοῦ Προῦθου μέχρι τῆς Τύνιδος, ἀπὸ τοῦ Εὐ-
φράτου μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ. Τὸ ταχυδρομεῖον, ὁ τηλε-
γραφος καὶ ὁ σιδηρόδρομος προβάλλουσι ταυτοχρόνως τὰς
μεγάλᾳς ἐνωτικὰς αὐτῶν δυνάμεις. Καθ' ὅσον δέδοται τῇ
πολιτεία ἵνα ἀναμιγνύηται εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ταύτας, πρέ-
πει νὰ ἀποτελεσθῆ ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἀνατολικῇ περιφερείᾳ κοι-
νὴ τις δύναμις ἐνεργείας, ὑπὸ τὴν διαρκῆ τῆς ὁποίας ἐπιρ-
ροὴν ἢ συνήθη βιωτικὴ θὰ καλλιεργήσῃ βαθμηδὸν τελειο-

τέρους αγάπης δεσμούς. Οὐδὲν δὲ λογικώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον τῆς ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ὑποβολῆς τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἀστυνομίας ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς κανονισμούς. Τοιοῦτοτρόπως ἡ σταθερὰ ἐπιδίωξις βαθμιαίας εἰσαγωγῆς ὁμοιομόρφων συστημάτων περὶ τὰ νομίσματα, τὰς τραπέζας, τὰ μέτρα, τὰ σταθμὰ καὶ τοὺς φόρους, ἀποτελεῖ ὁλόκληρον σειρὰν ἀναμορφώσεως τῶν Ἀνατολικῶν πραγμάτων. Ἐκαστος ἐννοεῖ τὴν δύναμιν τῆς ἐντεῦθεν οἰκονομικῆς ἐνώσεως καὶ κατὰ πόσον ἡ ταυτότης τῶν ἡμερησίων συναλλαγῶν ἔσεται γόνιμος ἐν τῷ καθολικῷ βίῳ τῆς μεγάλης Ἀνατολικῆς περιφερείας. Ἡ ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἐνότητος πνεύματι ἀνάπτυξις τῆς νομοθεσίας, ἡ δυνατὴ προσέγγισις τῶν τε πολιτικῶν καὶ κοινοτικῶν θεσμῶν καὶ τέλος ὁ ὁμοιόμορφος στρατιωτικὸς ὀργανισμὸς ἀποτελοῦσι τὴν στέγην τῆς οἰκοδομῆς.

Β'. Ἡ ἀνωτέρω, ὡς ἐν διαγράμματι ἐκτεθεῖσα, κοινωνικὴ ἐργασία καθιστᾷ ἀναπόφευκτον τὸν ὀργανισμὸν Σ υ ν ε δ ρ ί ο υ, διὰ τὸ ὅποιον ἀρκεῖ ἡ βᾶσις τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀποτελούντων τὴν Ἀνατολὴν διαφόρων κρατῶν. Ἡ ἐνεστῶσα πολιτικὴ αὐτῶν διαρρύθμισις παριστᾷ τὸ φαινόμενον πολλῶν ἡμιανεξαρτήτων χωρῶν (Αἴγυπτος, Ρωμανία, Σερβία, Μαυροβούνιον, Σάμος, Τύνις, Τρίπολις) καὶ δύο ἀνεξαρτήτων (Τουρκία, Ἑλλάς). Προκειμένου περὶ οἰκονομικῶν συμφερόντων, ἡ πλήρης ἢ μὴ πλήρης ἀνεξαρτησία εἶναι ἀδιάφορος. Ἐπειδὴ εἰς πᾶσαν χώραν οἱ οἰκονομικοὶ νόμοι λειτουργοῦσιν ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων, ἡ ἰδέα τῆς πολιτικῆς ὑπεροχῆς ἀποβαίνει ἄχρηστος.—Μέχρι δέκα μυριάδων κατοίκων εἰς ἐν τῷ Σ υ ν ε δ ρ ί ο ῦ ἀντιπρόσωπος. Ἐπὶ πληθυσμῶν ἀνωτέρων τῶν δύο ἑκατομμυρίων, πέραν αὐτῶν μέχρι εἴκοσι μυριάδων εἰς ἀντιπρόσωπος. Ἐπὶ πληθυσμῶν ἀνωτέρων τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων, πέραν αὐτῶν μέχρι τριάκοντα μυριάδων εἰς ἀντιπρόσωπος. Ἡ ἀναλογία αὕτη χρησιμεύει ὡς πρώτη ἀφετηρία· δύναται ὅμως ἡ οἰκονομικὴ σπουδαιότης τῶν χωρῶν νὰ χρησιμεύσῃ εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἀριθμητικῆς βᾶσεως, ἥτις ἐπωσδῆποτε

συνδυάζεται πρὸς τὴν ἀναγκαίαν τῶν ψήφων διαμοίρασιν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ μὲν Τουρκία (23 610 000) θὰ ἔχῃ ἐν τῷ Συνεδρίῳ 96 ἀντιπροσώπους, ἡ δὲ Αἴγυπτος (5 195 293) 34, ἡ δὲ Ῥωμανία (4 424 000) 32, ἡ δὲ Σερβία (1 216 486) 43, τὸ δὲ Μαυροβούνιον (440 000) 2, ἡ δὲ Σάμος (60 000) 1, ἡ δὲ Τύνις (1 200 000) 12, ἡ δὲ Τρίπολις (200 000) 2, ἡ δὲ Ἑλλάς (1 457 894) 15. Τὸ ὅλον τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἀνατολῆς 197.

Ἡ πρώτη ἐκλογή τῶν ἀντιπροσώπων τούτων θέλει ἐνεργηθῆ κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε παρ' ἐκάστῳ λαῷ ἐν σχετικαῖς περιπτώσεσιν ἰσχύοντα. Αἱ ἐπόμεναι ὅμως ἐκλογαὶ ἐνεργηθήσονται καθ' ὃν τρόπον τὸ Συνέδριον θέλει κανονίσει κατὰ τὰ ἐνόντα ὁμοιομόρφως πρὸς ὅλα τὰ κράτη. Τὸ Συνέδριον ἀνανεοῦται κατὰ πᾶσαν τριετίαν, συνέργεται δὲ αὐτοδικαίως ἅπαξ τοῦ ἔτους ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ἔαρ. Τὰς συνελεύσεις αὐτοῦ, διαρκούσας ἀπὸ δύο μέχρι τριῶν μηνῶν, ἀνοίγει ὁ Σουλτάνος αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου. Αἱ δαπάναι τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς συντηρήσεως τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐπιβαρύνουσιν ὅλα τὰ ἀποτελοῦντα τὸν Ο ἕ κ ο ν ο μ ι κ ὸ ν Σ ὑ ν δ ε σ μ ο ν κράτη, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀντιπροσώπων ἐκάστου. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐκάστη ἐπικράτεια ὀρίζει τοὺς ἀναγκαίους πόρους.

Γ'. Τὰ ἔργα τοῦ Συνεδρίου θὰ περιστρέφονται ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν μελέτην τῶν διαφορῶν κατὰ τόπους περιστάσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν β α θ μ ι α ῖ α ν διαρρύθμισιν τῶν ὑπὸ στοιχείῳ Α' ἐκτεθέντων οἰκονομικῶν συμφερόντων. Αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἐγκρισιν τῶν ἐν ἐκάστη ἐπικρατείᾳ νομοθετικῶν ἐξουσιῶν. Ἐὰν τυχὸν αὐται, ὅλαι ἢ ἐν μέρει, ἀρνηθῶσι τὴν ἐπικύρωσιν, εἰσάγεται ἐκ νέου ἢ ὑπόθεσις εἰς τὸ Συνέδριον ἐν τῇ ἐπομένῃ αὐτοῦ περιόδῳ, καθ' ἣν ὑποβάλλονται ἐνώπιον αὐτοῦ οἱ λόγοι τῶν ἀρνησαμένων ἰδιαιτέρων νομοθετικῶν ἐξουσιῶν. Ἐὰν καὶ πάλιν τὸ Συνέδριον ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν του, αἱ ἀρνηθεῖσαι ἐπικρατεῖαι ὀφείλουσι νὰ ἐνδώσωσι διὰ τὴν πρώτην πενταετίαν, μετὰ τὴν ὁποίαν, ἐὰν θέλωσι, δύνανται

νά προκαλέσωσι τὴν ἀναθεώρησιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συνεδρίου.

Πρακτικὴ δύναμις εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ὀριστικῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου εἶναι ἢ εἰς τὰς ἀρνούμενας ἐπικρατείας ἐπιβολὴ προστίμου, εἰσπραττομένου ὑπὲρ τῶν ἐν γένει τοῦ Συνεδρίου σκοπῶν δι' ἐπὶ τούτῳ ὀργανιζομένου ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις συστήματος, ἀναλόγου πρὸς τὸ νῦν ἐν χρήσει τελωνιακόν. Ὅλαι αἱ ἐμπορικαὶ τῶν ἐπικρατειῶν συμβάσεις, αἱ διεθνή ἔχουσαι χαρακτῆρα, ὑπάγονται εἰς τὴν ἐγκρισιν τοῦ Συνεδρίου, καθὼς καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ διεύθυνσιν ἢ γλωσσικὴ ἀλληλοδιδασκαλία τῶν ἀποτελούντων τὸν Οἰκονομικὸν Σύνδεσμον λαῶν. Ἐπὶ τούτῳ εἰς τὰ κέντρα τῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν ὀργανίζονται Σχολαί, ἐν αἷς διδάσκονται αἱ καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολικὴν περιφέρειαν ὁμιλοῦμεναι γλῶσσαι καὶ ἰδίως αἱ συνηθεστέρας χρήσεως. Αἱ δαπάναι τῆς ἀλληλοδιδασκαλίας ταύτης διαμοιράζονται ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου ἀναλόγως πρὸς ὅλας τὰς ἐπικρατείας.

Δ'. Κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ Συνέδριον δὲν ἐργάζεται, διαιρεῖται ἀναλόγως τῶν τόπων καὶ τῶν περιστάσεων εἰς τόσας ἐπιτροπὰς ὅσαι καὶ αἱ ἀποτελοῦσαι τὸν Οἰκονομικὸν Σύνδεσμον ἐπικράτειαί. Αἱ ἐπιτροπαὶ αὗται, ἀποτελούμεναι κατὰ τὰ ἐνόητα ἐξ ὅλων τῶν στοιχείων τῆς Ἀνατολικῆς Ἀντιπροσωπείας, μεταβαίνουσιν ἀμέσως ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς δι' ἣν ὠρίσθησαν ἐπικρατείας, ἔχουσι πρὸς τὴν κεντρικὴν αὐτῆς ἐξουσίαν ψήφου συμβουλευτικὴν καὶ συναθροίζουσι τὰς δεούσας πληροφορίας καὶ μελέτας ἐπὶ τῶν ἀφορωσῶν τὸν τόπον οἰκονομικῶν περιστάσεων. Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖ τὸ κέντρον, χρησιμεύει εἰς ἔνωσιν τῶν ἐργασιῶν τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἐπιτροπῶν καὶ προετοιμάζει τὴν καθολικὴν ἐργασίαν τοῦ προσεχοῦς Συνεδρίου.

Ὅση καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀτέλεια τοῦ σχεδιαγράμματος τούτου, εἶναι βέβαιον, ὅτι ἐν αὐτῷ περιέχεται μεγάλη ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν οἱ πολιτικοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Κέρου, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ τοῦ Βελιγρα-

δίου δύνανται νὰ καλλιεργήσωσι μετ' ἀποτελεσματικότητος ἀναλόγου πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ πρὸς τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα διαθέτουσιν. Ἐὰν ὁ συρφετὸς τῶν ἐπερχομένων καὶ φευγουσῶν περιστάσεων δεσπόζη τοῦ πολιτικοῦ πνεύματος εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ ἐλαττώη τὴν δύναμιν τῆς ἀναγνώσεως εἰς μεμακρυσμένους τοῦ μέλλοντος ὀρίζοντας, τὸ σύμπτωμα τοῦτο εἶναι λυπηρὸν μὲν, συγχρόνως ὅμως καὶ σύνθηρος ἀμάρτημα τῶν διοικουσῶν τὰς κοινωνίας τάξεων. Διότι, καθὼς παρατηρεῖ ὁ Bukle (Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ κεφ. 4), οἱ κυβερνῶντες τὰς ἐπικρατείας, ἀδιαλείπτως βεβουλισμένοι εἰς τὰς πρακτικὰς αὐτῶν ἐνασχολήσεις, καὶ μὴ δυνάμενοι ἐντεῦθεν νὰ εὐρωσι τὴν εὐκαιρίαν, ἵνα κατανοήσωσι τὰς ἀλλεπαλλήλους τοῦ πνευματικοῦ κόσμου ἀνακαλύψεις, μένουσιν, ἐξ ἀνάγκης, ὀπισθεν τοῦ ἰδίου αὐτῶν αἰῶνος. Ἄλλ' οὕτως εἶναι πρόδηλον, ὅτι αἱ ἐλπίδες τῶν λαῶν πρέπει νὰ στηρίζωνται πάντοτε εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῶν κυβερνητικῶν αὐτῶν καταλόγων, διότι τοιοῦτοτρόπως ἐν τῷ μεταξὺ λαμβάνει καιρὸν ἢ ἐπιστήμη νὰ θέσῃ τὸν πόδα αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἀδιαλείπτως τριβομένης πολιτικῆς μηχανῆς.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

ΤΟΥ

1870.

Ἡ ἀπογραφὴ τοῦ 1870 ἐβεβαίωσεν τὴν ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας ὑπαρξίν 1,457,894 κατοίκων. Πῶς συντηρεῖται ὁ πληθυσμὸς οὗτος;

Ἡ ἐξακρίβωσις τοῦ οἰκονομικοῦ τούτου θέματος εἶναι δυσχερέστατον ἔργον. Καὶ μόνον δὲ κατὰ προσέγγισιν κατορθουμένη, εἶναι λίαν ὠφέλιμος, διότι διαφωτίζει τὴν ὁδὸν

τοῦ νομοθέτου καὶ τοῦ πολιτικοῦ, ἐὰν πρόκειται ἡ δύναμις καὶ ἡ τέχνη αὐτῶν νὰ ἐνεργήσωσιν οὐχὶ αὐθαιρέτως ἐπὶ ἀνθρώπων ὡς ἀριθμῶν, ἀλλ' ἐπὶ ὄντων, τῶν ὁποίων ἡ ὑπαρξίς εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰ μέσα καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν. Ἐπικράτεια, ζῶσα κυρίως ἐκ τοῦ ἀρότρου, στηρίζεται εἰς ἄλλους ὄρους διοικήσεως, ἢ ἡ ἐπικράτεια ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἰδιαίτερος συντηρεῖ τὸ μηχανικὸν τῆς πόλεως ἡμερομίσθιον. Ὅταν δ' ἐν τινι ἐποχῇ τὰ ἐπαγγέλματα τῶν κατοίκων τῆς ἐπικρατείας ἀναπτύσσονται, ἐλαττοῦνται ἢ μεταβάλλονται ὀρμητικῶς, παριστῶντα τὸ φαινόμενον τῆς ὑπὸ ἰσχυροῦ ἀνέμου ταρασσομένης ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, δὲν εἶναι ἀνάγκη περαιτέρω ἀποδείξεως, ὅτι τὸν τόπον κατέλαβε μεγάλη κοινωνικὴ τρικυμία, ἣτις οὐδαμῶς πρέπει νὰ διαφύγη τὴν προσοχὴν τοῦ καλοῦ κυβερνήτου.

Τὸ πολυαριθμότερον ἐπάγγελμα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1870 ἀνήκει εἰς τὸ ὠραῖον φύλον. Ἐννοῶ τὰ ἔργα τῶν οἰκοδοσποινῶν, αἵτινες ὑπελογίσθησαν εἰς 325 660 (ἐν γάμῳ 244 250 καὶ ἐν χηρείᾳ 81 410). Ὅσοι εὖρωσι τὴν κατάταξιν ταύτην ὀπωσοῦν παράδοξον (εἶναι δὲ τῶ ὄντι καινοφανής), πρέπει προηγουμένως νὰ ἀποδείξωσι τὸ ἀνωφελές τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ γυναικείας ἐργασίας. Ἄμα αὕτη εἶναι ὠφέλιμος, ὡς δύναμις συντηρητικὴ καὶ παιδευτικὴ, λαμβάνει τὸ κανονικὸν μέρος τῆς ἐκ τοῦ γενικοῦ τῆς κοινωνίας εἰσοδήματος καὶ ἐπομένως, ἀνεξαρτήτως τῶν λοιπῶν ἠθικῶν λόγων καὶ ἱστορικῶν περιστάσεων, εἶναι ἐπάγγελμα. Ἡ γυνὴ οὕτω δὲν ζεῖ κατὰ χάριν τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ κατ' ἀξίαν τῆς χρησιμότητός της.

Κατόπιν ἔρχεται τὸ ἐπάγγελμα τῶν γεωργῶν 218 027, τῶν βιομηχάνων 48 129, τῶν κτηνοτρόφων 44 532, τῶν κτηματιῶν 34 234, τῶν ὑπηρετῶν 28 290 (ἀνδ. 17 482, γυν. 10 808), τῶν ἐργατῶν 28 400 (ἀνδρ. 22 665, γυν. 5 735), τῶν ναυτικῶν 25 178, τῶν ἐμπόρων 18 952, τῶν στρατιωτικῶν 13 735 (τῆς ξηρᾶς 12 420, τῆς θαλάσσης 1 315), τῶν ὑπαλλήλων 9 452 (δημόσιοι 5 343, δημοτικοὶ 4 109) τῶν ἐκκλησιαστικῶν 6 649 (ἐγγαμοὶ 4 664, ἀγα-

μοὶ 1988), τῶν διδασκάλων 2 073 (ἀνδρ. 1613, γυν. 460), τῶν ἀγωγιατῶν καὶ ἀμαξήλατῶν 3276, τῶν δικηγόρων 1141, τῶν καλλιτεχνῶν 958, τῶν ἱατρῶν 797, τῶν μαιῶν 769, τῶν φαρμακοποιῶν 335.

Συνυπολογιζομένων τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν, ἀποτελεῖται ποσότης 807 797 ἀνθρώπων ζώντων ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῶν. Ὑποτιθεμένης δὲ τῆς ἐξακριβώσεως ταύτης εὐτυχοῦς, ὑπολείπονται 650 797, τῶν ὁποίων ἡ συντήρησις (καθ' ὅσον δὲν ἐξακριβοῦνται ἰδιαίτεροι πόροι) βαρύνει τὸν ἐργατικὸν τῆς χώρας πληθυσμόν. Μεταξὺ αὐτῶν τὴν πρώτην τάξιν κατέχει τὸ φυτῶριον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἢ μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας ἐκ 395 609 ἀτόμων γενεά, τὴν ὁποίαν συντηρεῖ τὸ κοινωνικὸν εἰσόδημα διὰ τοὺς μέλλοντας τοῦ ἔθνους σκοποῦς καὶ ἐπαυξάνουσιν ἐτι 152 364 άτομα μέχρι τοῦ 15 ἔτους τῆς ἡλικίας, τὰ ὁποῖα ἢ ἀτελῶς ἢ οὐδαμῶς συντρέχουσιν εἰς τὴν ἑαυτῶν συντήρησιν. Τὴν δευτέραν τάξιν κατέχει ἡ ἡλικία τῆς ἐργατικῆς ἀπομαχίας πέραν τοῦ 65 ἔτους, ἀποτελουμένη ἐκ 52 230 ἀτόμων, ἢ συντήρησις τῶν ὁποίων εἶναι χρέος ἱερὸν τοῦ παρόντος πρὸς τὸ παρελθόν. Ἀπομένουσιν οὕτω 50 590 άτομα, τὰ ὁποῖα, ἀνήκοντα εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς δραστηριότητος, δὲν ἐδικαιολόγησαν κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1870 τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεώς των. Ἡ εἶναι μαθηταὶ εἰς περαιτέρω ἐθνικὴν ἀνάπτυξιν, ἢ εἶναι μέλη τῆς οἰκογενείας περιμένοντα τὴν ἀποκατάστασιν, ἢ εἶναι κηφῆνες τῆς κοινωνίας, τὴν πολύμορφον τῆς Κακίας ἀκολουθοῦντες ὁδόν.

Ἐὰν μελετήσωμεν τὴν ἐν τοῖς διαφοροῖς τοῦ Κράτους νομοῖς ἐργατικὴν τοῦ Ἑλλ. πληθυσμοῦ δύναμιν κατὰ τὴν μείζονα καὶ τὴν ἐλάσσονα ἔντασιν αὐτῆς, τοὺς πλείονας βιομηχάνους περιλαμβάνουσιν ἡ Ἀττικὴ (8 414) καὶ αἱ Κυκλάδες (7 544) καὶ τοὺς ἐλάσσονας ἡ Λακωνία (1556) καὶ ἡ Κεφαλληνία (594)· τοὺς πλείονας ἐμπόρους ἡ Ἀττικὴ (2 990) καὶ ἡ Ἀχαΐα (1913) καὶ τοὺς ἐλάσσονας ἡ Ζάκυνθος (937) καὶ ἡ Λακωνία (784)· τοὺς πλείονας ὑπηρέτας ἡ Ἀττικὴ (6 035) καὶ αἱ Κυκλάδες (3 593) καὶ τοὺς

ελάσσονας ἢ Κεφαλληνία (1127) καὶ ἡ Ζάκυνθος (994)· τοὺς πλείονας καλλιτέχνας ἢ Ἀττικὴ (386) καὶ ἡ Ζάκυνθος (162) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Ἀκαρνανία (13) καὶ ἡ Ἀρκαδία (3)· τοὺς πλείονας ὑπαλλήλους ἢ Ἀττικὴ (1754) καὶ ἡ Ἀχαΐα (966) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Κεφαλληνία (358) καὶ ἡ Ζάκυνθος (244)· τοὺς πλείονας δικηγόρους ἢ Ἀττικὴ (300) καὶ ἡ Κέρκυρα (120), σὺ μ μ α χ ο ι ἐ π ἰ τοῦ Π ε λ ο π ο ν ν η σ ι α κ ο ὕ π ο λ έ μ ο υ, καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Λακωνία (42) καὶ ἡ Εὐβοία (40)· τοὺς πλείονας ἰατροὺς ἢ Ἀττικὴ (165) καὶ ἡ Κέρκυρα (88) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Εὐβοία (28) καὶ ἡ Ἀκαρνανία (27)· τοὺς πλείονας φαρμακοποιούς ἢ Ἀττικὴ (75) καὶ ἡ Κέρκυρα (48) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Εὐβοία (10) καὶ ἡ Ἀκαρνανία (9).— τὰς πλείονας οἰκοδεσποίνας ἢ Ἀχαΐα (33 674) καὶ ἡ Ἀττικὴ (30 110) καὶ τὰς ελάσσονας ἢ Κεφαλληνία (18 348) καὶ ἡ Ζάκυνθος (9 482)· τοὺς πλείονας κτηνοτρόφους ἢ Ἀχαΐα (8 067) καὶ ἡ Ἀκαρνανία (6 609) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Κέρκυρα (748) καὶ ἡ Ζάκυνθος (209)· τοὺς πλείονας ἐργάτας ἢ Ἀχαΐα (3 922) καὶ ἡ Ἀττικὴ (3 497) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Φθιώτις (987) καὶ ἡ Ἀκαρνανία (985)· τοὺς πλείονας ἀγωγιάτας καὶ ἀμαξηλάτας ἢ Ἀχαΐα (594) καὶ ἡ Ἀρκαδία (544) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Ζάκυνθος (83) καὶ ἡ Κεφαλληνία (5)· τοὺς πλείονας ἐκκλησιαστικούς ἢ Ἀχαΐα (944) καὶ αἱ Κυκλάδες (924) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Μεσσηνία (304) καὶ ἡ Ζάκυνθος (224).— τοὺς πλείονας γεωργοὺς ἢ Κέρκυρα (23 768) καὶ ἡ Ἀχαΐα (21 687) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Εὐβοία (11 632) καὶ ἡ Ζάκυνθος (10 017), τὰς πλείονας μαιῆς ἢ Κέρκυρα (109) καὶ ἡ Κεφαλληνία (97) καὶ τὰς ελάσσονας ἢ Ἀχαΐα (26) καὶ ἡ Ἀκαρνανία (18).— τοὺς πλείονας κτηματίας ἢ Μεσσηνία (5 265) καὶ ἡ Ἀχαΐα (3 970) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Φθιώτις (1067) καὶ ἡ Εὐβοία (1027).— τοὺς πλείονας ναυτικούς ἢ Ἀργολίς (4 822) καὶ αἱ Κυκλάδες (4084) καὶ τοὺς ελάσσονας ἢ Μεσσηνία (115) καὶ ἡ Ἀρκαδία (55).

Ἡ Ἀττικὴ λοιπὸν ἔχει 7 πρωτεῖα, ἡ Ἀχαΐα 3, ἡ Κέρ-

κυρα 2, ἡ Μεσσηνία 1 καὶ ἡ Ἀργολίς 1. Τὴν δὲ τελευταίαν θέσιν κατέχει ἡ Ζάκυνθος εἰς 6 ἔργα, ἡ Ἀκαρνανία εἰς 4, ἡ Ἀρκαδία εἰς 2, ἡ Εὐβοία εἰς 2, ἡ Κέρκυρα εἰς 2 καὶ ἡ Λακωνία εἰς 1.

Ἐν γένει ἡ διεύθυνσις τῆς ἐργατικῆς τοῦ ἔθνους δυνάμειος παριστᾷ ἀνωμαλίαν ἀπὸ τοῦ 1853 μέχρι τοῦ 1870 ἀξίας ἰδιαιτέρας προσοχῆς. Ἐν τῇ χρονικῇ ταύτῃ περιόδῳ συνέβησαν, ὑπὸ τὸ ἐνδύμα τῆς ἐπαναστάσεως, δύο ψευδοπόλεμοι (1854 καὶ 1866) μεγάλων διὰ τὸ ἔθνος κοινωνικῶν συνεπειῶν. Αἱ δὲ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις τῶν ἄλλων ἐθνῶν, αἱ τοσαύτην ἐπὶ τῆς Εὐρώπης ἐξασκήσασαι ἐπιρροήν, δὲν ἀφῆκαν τὴν ἡμετέραν χερσόνησον ἐκτὸς τῆς βιομηχανικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἀναστατώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν προεκάλεσαν. Τοιοῦτοτρόπως τὸ φαινόμενον τῆς κοινωνικῆς ἐκτοπίσεως ἐν ταῖς ἀρχαίαις τῆς ἐπικρατείας ἐπαρχίαις ἔλαβεν εὐρυτάτας διαστάσεις ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ. Ἐνῶ τῷ 1853 οἱ βιομήχανοι ὑπελογίζοντο εἰς 25 546, τῷ 1856 κατεβιβάσθησαν εἰς 22 609, τῷ 1864 ἀνέβησαν εἰς 32 804 καὶ τῷ 1870 εἰς 40 395· οἱ ναυτικοὶ ἀπὸ 26 302 τῷ 1853, κατέπεσαν τῷ 1856 εἰς 20 775, τῷ 1864 εἰς 19 303 καὶ τῷ 1870 εἰς 13 604, εἰς οὓς ὁμως προσθετέον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀποδημοῦντας· οἱ ἐμποροὶ ἀπὸ 6 260 τῷ 1853, ἐγένοντο 6 965 τῷ 1856, 10 245 τῷ 1864 καὶ 14 402 τῷ 1870· οἱ ἐκκλησιαστικοὶ 5 144 τῷ 1853, 5 232 τῷ 1856, 5 402 τῷ 1864 καὶ 5 304 τῷ 1870 (δὲν ἐρημοῦνται λοιπὸν οἱ οἶκοι τοῦ Κυρίου)· οἱ γεωργοὶ ἀπὸ 229 259 τῷ 1853 ἀνέβησαν εἰς 243 807 τῷ 1856, ἵνα καταπέσωσιν εἰς 147 507 τῷ 1864 καὶ ἀναβῶσι τῷ 1870 εἰς 168 398. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιόδῳ προσετέθησαν 7 915 ὑπηρέται, 7 730 κτηματῆαι, 3 844 κτηνοτρόφοι, 456 δικηγόροι, 190 ἰατροὶ καὶ 61 φαρμακοποιοὶ, ἡλαττώθη δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν κατὰ 1525, τῶν καλλιτεχνῶν κατὰ 641 (ἐνδεικτικὸς τῶν χρόνων ἀγῶν μεταξὺ ὠφελίμου καὶ ὠραίου), καὶ τῶν μαιῶν κατὰ 349.

Ἐάν ὑπὸ γενικωτέραν ἔποψιν μελετήσωμεν τὰ διάφορα φαινόμενα τῆς διευθύνσεως ταύτης τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας, ἐξ ἅπαντος ἡ ἐθνικῆ ἡμῶν οἰκονομία εἰσήλθεν ἤδη εἰς νέον καὶ σπουδαιότατον στάδιον.

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Ὅσον στενώτερος ὁ σύνδεσμος μεταξύ τοῦ καταβάλλοντος τὴν ἐργασίαν καὶ τοῦ προϊόντος αὐτῆς, τόσον ἰσχυρωτέρα ἡ ἔντασις τῆς παραγωγῆς. Ὁ μὲν δούλος, ἐργαζόμενος διὰ τὸν κύριόν του, αἰσθάνεται τὸ ἀσθενέστερον πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐλατήριον· ὁ δὲ δουλοπάροικος, ἐργαζόμενος διὰ τὴν ἀλλοτρίαν γῆν, κατέχει τὴν προτελευταίαν βαθμίδα. Ὅταν ὁ Βερνστόρφ μετέβαλε τοὺς ἐν Ῥωσίᾳ δουλοπαροίκους του εἰς κληρονομικοὺς μισθωτάς (ἐμφυτευτάς), κατὰ πρῶτον μὲν ἐζημιώθη 100 000 τάλληρα, ἐκ τούτου ὅμως εἰς 24 ἔτη τὸ ἐνιαύσιον εἰσόδημα τῶν γαιῶν του ἀπὸ 3 000 ἀνέβη εἰς 27 000 τάλληρα. Ὁ δὲ ἐλεύθερος ἐργάτης διατελεῖ εἰς τοιοῦτον λόγον πρὸς τὸν μὴ τοιοῦτον, ὥστε, ἐάν ἡ φιλοδοξία τῆς δουλικῆς ἐργασίας περιορίζηται μάλισ εἰς τὰ πρὸς ζωάκειαν, ἡ ἀπαιτήσις τῆς ἐλευθέρως ἐκτείνεται εἰς πολὺ εὐρύτερον κύκλον. Ἐν τῇ καθολικῇ οἰκονομίᾳ ἡ ἀπαιτήσις αὕτη οὐδαμῶς εἶναι παράδοξος. Ὅταν πέντε ἡμέραι ἀναγκαστικῆς ἐργασίας ἰσοδυναμῶσι πρὸς δύο ἡμέρας ἐργασίας ἐλευθέρως, ὅταν οἱ καρποὶ τῆς τελευταίας εἶναι πολὺ ἀνώτεροι τῆς δουλικῆς, ἡ μείζων μετοχὴ τοῦ ἐλευθέρου ἐργάτου ἐπὶ τοῦ προϊόντος τῶν ἰδρώτων αὐτοῦ εἶναι φυσικωτάτη.

Ὁ ἡμερομισθίος ἐργάτης εἶναι ἡ πρώτη ἔκφρασις τῆς ἐλευθέρως ἐργασίας. Πόσα ἐλατήρια κινῶσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ! Καταπίπτον τὸ δουλικὸν ἀνεύθυνον, τὸ ὅποιον καθίστα αὐτὸν ἔρμαιον τῆς δεσποτείας, ἀφῆκε νὰ βλαστήσωσιν ὅλα τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα σπέρματα, τὰ ὅποια σὺν τῇ εὐθύνῃ ἐφύττευσεν ὁ Ὑψίστος εἰς τὰ κατ' εἰκόνα αὐτοῦ πλάσματα τοῦ Θεοῦ Λόγου του. Πῶς θὰ ζήσω; Πῶς θὰ ἀναπτύξω τὸ στάδιόν μου; Πῶς θὰ συντηρήσω τὴν οἰκογένειάν μου; Πῶς θὰ μεταβάλλω τὸ παρὸν εἰς αἰσιώτερον μέλλον; Ἴδου οἱ συνεχεῖς τοῦ ἐ-

λευθέρου ἐργάτου διαλογισμοί. Ὁ πολιτισμὸς ἐρχεται κατόπιν των, ἵνα ἀρπάξῃ αὐτοὺς εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄρμα του καὶ ἐκατοναπλασιάσῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά των.

Ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ κοινωνικῇ περιόδῳ ἡ ἐλευθέρως ἐργασία μεταβαίνει ἀπὸ τῆς ἡμερομισθίου ἐξαρτήσεως εἰς τὴν κατ' ἀποκοπὴν πληρωμὴν αὐτῆς. Σύστημα γόνιμον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξαλείφονται βαθμηδὸν τὰ τελευταῖα ἔγνη τῆς ἀρχικῆς ἐξουσίας τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν ἀνθρώπον. Ἐν τῷ συστήματι τούτῳ ὁ ἐργάτης εἶναι ἐπιχειρηματίας. Ἀληθῶς τὸ ἐργοστάσιόν του εἶναι πολὺ μικρὸν ἀλλὰ τὸ φρόνημά του εἶναι μέγα. Συνεννοεῖται μετὰ τοῦ κεφαλαιούχου, ὡς ἴσος πρὸς ἴσον. Δέχεται καὶ ἐκτελεῖ παραγγελίας, ἰδοὺ ὁ κύριος χαρακτήρ αὐτοῦ. Τότε ἀνακαλύπτεται πόσα εἰσέτι ἐλλείπουσιν ἐκ τῆς ἡμερομισθίου ἐργασίας· διότι εὐλαθεῖται μὲν ὁ μισθωτὸς ἐργάτης τὴν ἐπὶ φιλοπονίᾳ καὶ ἰκανότητι ὑπόληψιν αὐτοῦ, ἀγνοεῖ ὅμως τὴν ἔκτασιν τῶν ἐλατηρίων, τὰ ὅποια θέτουσιν εἰς ἐνέργειαν ὅλην τὴν παραγωγικότητα τοῦ δι' ἴδιον λ]μὸν ἐργαζομένου.

Ἡ κατ' ἀποκοπὴν ἐργασία εἶναι ἐκφραστικώτατος πρόδρομος τῆς μελλούσης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προόδου, περιεχομένης ἀφεύκτως ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἀρχῇ τῆς δι' ἴδιον λ]μὸν ἐργασίας. Πῶς θὰ συντελεσθῇ αὕτη, —εἶναι χρόνου ζήτημα, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν λύσις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀναγκαιῆς τῶν πραγμάτων φορᾶς, ἡ δὲ ἐπιστήμη ἐν ἄλλῃ τάξει ἰδεῶν (τοῦ συνεταιρισμοῦ) δίδει τὴν δέουσαν ἐξηγησιν. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ κατ' ἀποκοπὴν ἐργασία εἶναι πρὸς τὴν δι' ἴδιον λ]μὸν ὅ,τι ἡ χρῆσις ἀλλοτρίου κεφαλαίου πρὸς τὴν χρῆσιν ἰδίου. Εἰς ἀμφότερας τὰς περιπτώσεις ἕκαστος προσπαθεῖ, ἵνα ἐν δεδομένῳ χρονικῷ διαστήματι ὠφελθῇ ὅσον ἔνεστι πλείονα ἐκ τῆς κινήσεως τῶν ἀλλοτρίων κεφαλαίων, ἢ κατασκευάσῃ ὅσον ἔνεστι πλείονα ἐκ τῶν παραγελθέντων αὐτῷ τεχνουργημάτων. Ἡ διαφορὰ εἶναι, ὅτι τὰ προϊόντα τοῦ ἀλλοτρίου κεφαλαίου πωλεῖ ὁ ὀφειλέτης εἰς τὸν τυχόντα, ἐνῶ τὰ προϊόντα τῆς τεχνουργικῆς ὕλης ἔχει ἤδη προαγοράσει ὁ ἐμπιστευθεὶς αὐτήν. Ἐάν τὸ δάνειον εἶναι ἄτοκον ἢ ἐντοκον, ἐάν ἡ προαγορὰ τοῦ τεχνουργήματος εἶναι εὐτελοῦς ἢ ἀναλόγου τιμῆς, ἀποτελοῦνται ἰδιαίτεροι ἐντεῦθεν περιπτώσεις, τὰς ὁποίας ἡ ἁρμονία τῆς ἐμπορικῆς ἀγορᾶς διὰ τοῦ χρόνου κανονίζει.

Ἡ κατ' ἀποκοπὴν ἐργασία ἀρμύζει ἐπὶ τῶν βιομηχανημάτων ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ ἐκτέλεσις ἔχει τι αὐτοτελές. Ἐπομένως ἡ μέθοδος αὕτη ἀνήκει εἰς προχωρημένον πολιτισμὸν, ὅστις εἶναι συγχρόνως αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα τοῦ μεγάλου νόμου τῆς διαιρέσεως τῶν ἔργων

ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ. Ἐπὶ τῶν ὀπισθοδρομικῶν ἐποχῶν ἡ παμ-
βιομηχανία ἀποτελεῖ τὸν κανόνα. Οὕτως ἡ χωρική οἰκογένεια
διατηρεῖ ἀκόμη τὸν ἀρχαῖον τύπον ἐν τῇ στενῇ κατ' αὐτὴν ἐνώσει τοῦ
γεωργοῦ, τοῦ οἴνοποιου, τοῦ ἀρτοποιοῦ, τοῦ κτηνοτρόφου, τοῦ ὑφαντοῦ,
τοῦ βάρππου. Ὅταν ὅλη ἡ κοινωνία εἶναι ὀργανισμένη τοιοῦτοτρόπως,
ποῦ θέσις διὰ τὴν κατ' ἀποκοπὴν ἐργασίαν; — Ἐκτὸς τῆς ταιαύτης τοῦ
πολιτισμοῦ καὶ τῆς βαρβαρότητος ἐπιρροῆς, τὸ σύστημα τῆς κατ' ἀπο-
κοπῆν ἐργασίας ὑπόκειται εἰς τὸν ἐπόμενον κεφαλαϊώδη ἐκ τῆς φύσεως
τῶν πραγμάτων περιορισμόν. Ὅταν προκείται περὶ ἐργασίας, εἰς τὴν
ὁποίαν τὸ οὐσιῶδες εἶναι ἡ συνέχεια τῆς ἐκτελέσεως, ἡ κατ' ἀποκο-
πῆν ἐργασία εἶναι ἀνεφάρμοστος. Ὁ στρατιώτης π. χ. δὲν δύναται
πληρωθῆ κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο. Ὅλοι αἱ ὥραι του ἀνέκουσιν εἰς
τὸν ὅποιον κινεῖ ὀργανισμόν ἡ δὲ ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς μάχαις δια-
τίμησις τῶν ἐχθρικών κεφαλῶν δὲν εἶναι μισθός, ἀλλὰ βραβεῖον θη-
ριωδείας. Ἡ ἐπιτήρησις μηχανῆς κινουμένης δὲν δύναται νὰ ὑπαχθῆ
εἰς τὸ σύστημα τῆς κατ' ἀποκοπῆν ἐργασίας. Καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἐν
τῇ οἰκίᾳ ὑπηρετῶν δὲν δύναται νὰ πληρωθῆ κατ' ἀποκοπῆν τόσον
ἐπὶ ἐκάστου αὐτῶν προϊόντος, διότι ἡ φύσις τούτου ἀποτελεῖται εἰς
τὸ συνεχές τῶν ἐκδουλεύσεων. Ὅταν ὅμως τὰ ἔργα διαιροῦνται μέ-
χρις αὐτοτελείας, καὶ ἡ ὥρολογιοποίησις π. χ. ἀποτελεῖται ἐν Ἀγγλίᾳ
ἐξ ἑκατὸν ἰδιαιτέρων κλάδων, ἰδιαιτέρων ἀπαιτούντων ἐκπαίδευσιν,
δύναται ὁ ἐργάτης νὰ πληρωθῆ ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λεπτοδει-
κτῶν, τοὺς ὁποίους κατασκευάζει, χωρὶς ἐντεῦθεν νὰ ἐπηρεασθῆ ἡ τε-
λικὴ ἐργασία τοῦ προσαρμόσουτος τὰ διάφορα ὄργανα ὥρολογιοποιῶ.

Ἐὰν συγκρίνωμεν τὴν παραγωγὴν τῆς κατ' ἀποκοπῆν ἐργασίας
πρὸς τὴν παραγωγὴν τῆς ἡμερομισθίου, ἡ πρώτη ἐξέχει εἰς τὴν πο-
σότητα, ἡ δευτέρα εἰς τὴν ποιότητα. Ἐπὶ τῆς πρώτης τὸ συμφέρον
τοῦ ἐργάτου ἐγκείται εἰς τὴν ποίησιν μᾶλλον πλειοτέρων ἢ τελειο-
τέρων προϊόντων. Αἱ κατ' ἀποκοπῆν οἰκοδομικὰ τῶν Ἀθηνῶν εἶναι
ὀλιβερά ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας ταύτης. Εἰς τὸ πέμπτον ἔτος τῆς
ἀνεγέσεως τῶν ἀρχόντων αἱ σπουδαῖαι τῆς συντηρήσεως δαπάναι, ἡ
παραμέλησις τῶν ὁποίων ἐπιταχύνει τὴν φθοράν. Διαφέρει ἐντούτοις
ἡ ἡμερομισθίου ἐργασία. Ἐπειδὴ αὕτη δὲν αἰσθάνεται ἐκ φύσεως τὴν
αὐτὴν πρὸς ἀποτελείωσιν τοῦ ἔργου σπουδὴν, ὀδηγεῖται μάλιστα ὑπὸ
τοῦ συμφέροντος εἰς τὴν ὅσον ἐνεσσι χρονιωτέραν ἐν ταῖς χερσὶν αὐ-
τῆς ὑπαρξῆν τοῦ πράγματος, ὅλοι αἱ προσπάθειαι ἀποκλίνουσιν εἰς
τὴν τελειοτέραν κατασκευὴν αὐτοῦ. Ἐν γένει ὅμως ὅσον ἡ τεχνουργία
περιβάλλεται τὸν μηχανικὸν χιτῶνα, τόσον τὸ κατ' ἀποκοπῆν σύστη-

μα εἶναι ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τελειότητος αἰρετώτερον, ἔνεκεν τῆς κα-
νονικῆς τῆς μηχανῆς κατεργασίας. Πλὴν ὅταν ἐργάζεται ὁ καλλιτέ-
χνης, ἐὰν οὗτος εἶναι μισθωτός, ὁ ἔρος τοῦ ὥραίου δὲν ἐμπνέει κατ'
ἀποκοπῆν.

Ἐπὶ ἑτέραν ἔποψιν τὰ δύο συστήματα ἐξασκοῦσι μεγάλην ἐπιρροὴν
ἐπὶ τῆς ζωικῆς τοῦ ἐργάτου οικονομίας, διότι τὸ μὲν κατ' ἀποκοπῆν
ἠθεῖ αὐτὸν εἰς κατάχρησιν τῶν ἐργατικῶν του δυνάμεων, τὸ δὲ ἡμε-
ρομισθίου ἀπ' ἐναντίας ἀποφεύγει μετὰ προσοχῆς πᾶσαν ἐξάντλησιν.
Ἐν τῇ ἰσχυρᾷ τοῦ συμφέροντος γλώσσῃ ἡ κατ' ἀποκοπῆν ἐργασία
ἔχει τι συνεταιριστικὸν μετὰ τοῦ κεφαλαίου. Οὕτως ἐνῶ ἀμφοτέραι αἱ
δυνάμεις αὐται σπεύδουσιν ὑπὸ τὸ κέντρον τοῦ συναγωνισμοῦ, ἡ μὲν
τοῦ κεφαλαίου ἀνανεοῦται, ἡ δὲ τῆς ἐργασίας φθείρεται. Ἐντεῦθεν ἡ
κατ' ἀποκοπῆν ἐργασία ἤλκυσε ἐν τῇ τελευταίᾳ περιόδῳ τὴν καθολι-
κὴν δυσμένειαν τῶν παραχωδεστέρων καὶ ἀμελεστέρων τῆς ἐργατικῆς
κοινωνίας ἀτόμων. Εἰς πολλὰς δὲ ἀπεργίας ἡ κατάχρησις τοῦ κατ' ἀπο-
κοπῆν συστήματος ἀνεγράφη ὡς ἰδιαιτέρον ἄρθρον πίστεως. Οὕτως ὅταν
οἱ ἐργάται τῶν Παρισίων συναπετέλεσαν τὴν Φεβρουαρινὴν ἐπανάστα-
σιν (1848), κατώρθωσαν ἐν πολλοῖς τὴν κατάχρησιν τῆς κατ' ἀπο-
κοπῆν ἐργασίας. Περὶεργος ἀνακολουθία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως! Ἄφ'
ἐνὸς ὄργᾳ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου ὀρέγεται τῆς ἀμεριμνίας
τῆς δουλικῆς ἐργασίας!

Τὰ προεκτεθέντα ἐν τούτοις ἐλαττώματα τῆς κατ' ἀποκοπῆν ἐρ-
γασίας εἶναι πρῶται τῆς ἐλευθερίας συνέπειαι, τὰς ὁποίας ἡ μεταγε-
νεστέρα ἀνάπτυξις αὐτῆς προώρισται, ἵνα οὐσιωδῶς μεταβάλλῃ. Ἡ μὲν
τελειότης τῆς κατ' ἀποκοπῆν ἐργασίας δύναται νὰ συνδυασθῆ μετὰ
μᾶλλον ἐξηκριβωμένης ἐπιτηρήσεως τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος,
τὸ ὅποιον ἐπὶ τῆς ἡμερομισθίου ἐργασίας ἐξασκεῖ ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ
ἐντονωτέραν ἐπίβλεψιν. Ἡ δὲ κατάχρησις τῆς ἐργατικῆς ὑγείας μαρ-
τυρεῖ τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἀγῶνων τῆς ἐθνικῆς ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ οἰκονο-
μίας. Καθὼς οἱ ἐκχεροῦντες ἐλώδεις γαίας κινδυνεύουσι πλεοῦτερον
τῶν εὐτυχεστέρων ἀπογόνων αὐτῶν, οὕτω καὶ πᾶσα μετάβασις ἀπὸ
χειρόνος εἰς κρείττονα περίοδον ἀπαιτεῖ ἀγῶνας καὶ θύματα. Ἄλλ' ἐν
ταῖς προκεχωρημέναις κοινωνίαις ὁ ἐργάτης ἔχει ὅλην τὴν συναίσθησιν
τῆς ἀξίας αὐτοῦ, οὐδὲ εἶναι τυφλὴ μηχανή. Ἡ ὑγεία του εἶναι πο-
λυτιμώτατον ὄργανον, τὸ ὅποιον ἡ κατ' ἀποκοπῆν ἐργασία μετὰ τε-
λείας συνειδήσεως εὐλαβεῖται. Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ἡ Ἀγγ-
λία εἶναι συγχρόνως ἡ κλασικὴ γῆ καὶ τῆς κατ' ἀποκοπῆν ἐργασίας
καὶ τοῦ τελειοτέρου ἐργατικοῦ τύπου, διότι τὸ μέγιστον τῆς βιομηχα-

νικῆς αὐτῆς ἀκμῆς ὀφείλεται εἰς τὸ σύστημα τῆς κατ' ἀποκοπὴν ἐργασίας, καὶ ὁ Ἄγγλος ἐργάτης εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν ἐργατῶν. Πόσα κακὰ σπέρματα κοινωνικῶν συμφορῶν ἐγκυμονοῦνται ἐντὸς τῶν μεγάλων τῆς χώρας ταύτης πληθυσμῶν ὑπὸ τὸν ἀνοικτὸν τῆς ἐλευθερίας ὀρίζοντα. Ὁ Ὀυδάμου ἄλλου, λέγει ὁ Κ. Roscher, ὑπάρχουσι πλείοτερα στοιχεῖα εὐφλεκτα καὶ δύναιμι μικροτέρα εἰς καταστολὴν τῆς πυρκαϊῆς, ὅσον ἐν Ἀγγλίᾳ. Ὅλα ἐν τούτοις ἐκμηδενίζονται. Ἐὰν δὲ εἰς εἰς τὸ θαῦμα τοῦτο συντρέχουσι βεβαίως λόγοι πολλοί, μεταξὺ τῶν σημαντικωτάτων ἀνήκει ἡ περίστασις, ὅτι ἡ Ἀγγλία περιέχει 4 000 σχολεῖα ἐν οἷς διδάσκεται ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία.»

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΑΠΑΝΗ

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1873.

Ἡ διὰ τὴν διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος ὀριζομένη ἐν τῷ προϋπολογισμῷ δαπάνη δρ. 18 737 250 (1) διακρίνεται κατὰ τοὺς διαφοροὺς τῆς ὑπηρεσίας κλάδους εἰς ἑπτὰ τμήματα.

Α. Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν δρ. 7 143 730.—Ἀπέναντι τῆς ὀλικῆς διοικητικῆς δαπάνης εἶναι τὰ $\frac{3}{5}$, (ἐν Βελγίῳ τῷ 1871 σχεδὸν τὸ $\frac{1}{2}$): προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν ναυτικῶν τοῦ κράτους ἐξόδων (δρ. 1 643 053) καὶ τῶν διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἐν γένει συντάξεις (δρ. 1 945 000), ὅλον δρ. 10 731 783, εἶναι τὸ τρίτον σχεδὸν τοῦ γενικοῦ τῆς ἐπικρατείας εἰσοδήματος, ὅπερ ἀπορροφᾷ ἡ εἰμαρμένη ἐν ταῖς ἀνθρωπίναις κοινωνίαις δόσις κακοποιίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀναπόφευκτος ἡ τῶν ὄπλων ἰσχὺς. Ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία ἐνασχολεῖ 27 ἀξιωματικούς, 5 ὑπαξιωματικούς, 2 κλητῆρας καὶ 3 ἵππους, δαπανᾷ δὲ δρ. 91 130. Τὸ μηχανικὸν σῶμα 42 ἀξιωματ. 44 ὑπαξιωματ. δρ. 136 300. Τὸ πυροβολικὸν καὶ ὄπλοστάσιον 47 ἀξιωματ. 126 ὑπαξιωματ. 55 μουσικούς, 473 στρατιώτας καὶ 143 ἵππ. δρ. 265 000. Τὸ ἱππικὸν 24 ἀξιωματ. 64 ὑπαξιωματ. 20 μουσ. 226 στρατ. ὅλον 333 καὶ 283 ἵππ. (50 λοιπὸν ἵπποις πεζοί), δρ. 122 700. Τὸ πεζικὸν

(1) Ἰδ. φυλ. Ἰουλίου σελ. 221.—Ἀνάγνωθι δὲ, ἐν σελ. μὲν 228 στιχ. κς', 64 800, ἐν σελ. δὲ 229 στιχ. ιζ', 64 800 καὶ ιη', 48 737 250,

326 ἀξιωματ. 1 176 ὑπαξιωματ. 381 μουσ. 7 314 στρατ. καὶ 28 ἵππ. δρ. 2 242 000. Τὸ σῶμα τῶν σκαπανέων 12 ἀξιωματ. 35 ὑπαξιωματ. 5 μουσ. 144 στρατ. καὶ 9 ἵππ. δρ. 72 500. Ὑπὸ τὸν γενικὸν τίτλον «Κλάδοι ὑπηρεσίας» 364 000 δρ. δι' 95 ἀξιωματ. 33 ὑπαξιωματ. 3 γραμμ. 4 ὑπογραμμ. 8 γραφεῖς καὶ 16 ἵππους, ἐξ ὧν οἱ 10 διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Βασιλέως. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο περιλαμβάνει τοὺς ὑπασπιστὰς καὶ διαγγελεῖς αὐτοῦ, νοσοκομεῖα καὶ θεραπευτήρια, τὰ στρατοδικεῖα, τὰ φρουραρχεῖα Ἀθηνῶν καὶ Ναυπλίας, τὸ Ἀρχηγεῖον τῆς Ἐπτανήσου, ἀποθήκην ἱματισμοῦ, ἀρτοποιεῖα, οἰκονομικούς ἐπιθεωρητὰς καὶ 8 ἱερεῖς δι' ὅλον τὸν στρατὸν τῆς Ἑλλάδος! Ἡ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευσις 1 000 δρ. (!) διὰ τὴν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἀποστολὴν ὑποτρόφων, 3 000 δρ. διὰ σχολεῖα (:) τοῦ στρατοῦ καὶ 20 000 δρ. διὰ τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἐν ἧ ἡ διοίκησις ἐνασχολεῖ 10 ἀξιωματ. 5 ὑπαξ. 2 μουσ. 8 στρατ. καὶ 1 ἵππ. ἡ δὲ διδασκαλία 34 (ἐν οἷς 8 ἀξιωματ.) καθηγητὰς καὶ διδασκάλους διὰ 40 μαθητὰς· ἀναλογεῖ λοιπὸν 1 διδάσκων πρὸς 1 $\frac{1}{4}$ διδασκόμενου. Ἡ χωροφυλακὴ 90 ἀξιωματ. 256 ὑπαξ. 1 200 στρατ. καὶ 150 ἵππ. δρ. 1 000 000. Οἱ ὑπεράριθμοι ὑπαξιωματικοὶ ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέρον κεφάλαιον (184 ἄτομα) δρ. 75 000, καθὼς καὶ οἱ διαθέσιμοι καὶ ἀργοὶ ἀξιωματικοὶ (ἄτομα 59) δρ. 125 000 καὶ οἱ κατὰ τὸν νόμον ΥΚΗ' ἀπολυόμενοι ἀνίκανοι ὀπλίται δρ. 6 000. Διὰ τὸ πρὸς συντήρησιν τοῦ στρατοῦ ἀναγκαῖον ὕλικὸν δαπανᾷ ἡ ἐπικρατεία δρ. 1 877 000, ἧτοι, τροφὴ δρ. 935 000, ἵπποφορβὴ δρ. 228 000, ἱματισμὸς 523 000, ὀπλισμὸς 60 000, στρατωνισμὸς (κλίναι, σκεπάσματα κλπ.) δρ. 53 000, ἵπποσκευὴ δρ. 3 000, ἀποσκευὴ ἀνδρῶν δρ. 65 000, μουσικὰ ὄργανα καὶ σάλπιγγες δρ. 8 500. Ἡ συντήρησις τοῦ ὕλικου τούτου προσθέτει εἰς τὴν ὀλικὴν δαπάνην δρ. 60 600, ἡ κατοικία τοῦ στρατοῦ δρ. 210 000, αἱ μετακινήσεις αὐτοῦ δρ. 200 000, αἱ ἀσθένειαι δρ. 120 000, ἡ ἀντικατάστασις ἵππων ἀχρήστων δρ. 10 000, ἡ συντήρησις τῶν παντὸς εἶδους γραφείων δρ. 45 000, δικαιοῦματα πορείας εἰσηγητῶν καὶ μαρτύρων, γραφικὰ καὶ συντήρησις ὑποδικῶν καὶ καταδικῶν δρ. 30 000.

Ἐὰν ἀπὸ τῶν δαπανημάτων τούτων μεταβῶμεν εἰς τὴν γενικὴν τῆν δυνάμειος θεωρίαν, οἱ μὲν ἄνδρες συμποσοῦνται εἰς 12 358, οἱ δὲ ἵπποι εἰς 633, δηλαδὴ εἶναι μείζων τῆς ἐν Μακροθῶνι κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως παραταχθείσης ἐν ἔτει 390 π. Χ. Ὑπολείπεται ἐν τούτοις ἡ ἐξέλεγχξις τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀναγκαίων τῆς νίκης ὄρων κατὰ τὰς διαφορὰς τῶν τόπων καὶ τῶν χρόνων. Ὅ,τι

πρὸ πάντων ποιεῖ δεινὴν ἐντύπωσιν εἶναι ἡ ἀναλογία μεταξὺ ἀνδρῶν διευθυνόντων καὶ διευθυνομένων. Ἐπὶ 9 184 στρατιωτῶν εἶναι 3 101 ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί καὶ μουσικοί, σχεδὸν 3:1. Ἐν τούλᾳ-χιστον ἠδύναντο οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι νὰ ἐγγυηθῶσι στερεὸν σκελετὸν μείζονος ἐν τῷ μέλλοντι δυνάμει ! Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτοῦ τάσις εἶναι ἀφιλονείκητος. Κατὰ μὲν τὸν νόμον ΓΘ' τῆς 27 Μαΐου 1871 οἱ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ διαθεσιμότητι ἀξιωματικοὶ ὤρισθησαν εἰς 701, κατὰ δὲ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1873 προστίθενται ἕτεροι 18. Καὶ μολαταῦτα ὁ προϋπολογισμὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἐλάττωσιν τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν τοῦ 1872. Μήπως διὰ θυσίας ἀναγκαιῶ ἀπεκτίθη περιττόν ; Ὅταν ἀπολύονται οἱ ἐφεδρῶν (εἰς οἰκονομίαν τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων) καὶ ἡ μὲν δύναμις τοῦ στρατοῦ ἐλαττοῦται οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ πολυπλασιάζονται, πρόδηλον ὅτι ἡ θαυματουργικὴ δύναμις τῶν στρατιωτικῶν σκελετῶν ὑπερακοντίζεται.

Β'. Ὑπουργεῖον Ἑσωτερικῶν δρ. 3 613 453. — Κεντρικὴ ὑπηρεσία δρ. 109 143, ἐν αἷς τὸ ἕκτακτον προσωπικόν (πηγὴ χαρίτων) ἐγγράφεται διὰ δρ. 5 000. Λοικῆσις τῶν ἐπαρχιῶν δρ. 514 573. Δημοσία ἀσφάλεια 958 051, ἐξ ὧν μόνη ἡ διοικητικὴ ἀστυνομία Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς δρ. 260 092, σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς πρὸς διοικήσιν τῶν ἐπαρχιῶν δαπάνης, ἡ διατήρησις δὲ τῶν καταδικῶν δρ. 515 300, πλείονα τούτέστι τῶν ὄσων ἀπηγοῦντο, ἵνα ἐπὶ τινος χλοερᾶς ἐρημονήσου πρὸς τὸ μεσημερινόν τῆς Πελοποννήσου συνοικισθῶσι βαθμηδὸν καὶ διορθοῦσι τὰ ἀτυχέστερα μεταξὺ αὐτῶν πλάσματα. Ἡ ἔθνοφυλακὴ σημειοῦται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1873 ὅπως ἐν τοῖς προγράμμασι τῶν τελετῶν, διὰ τὴν *τιμὴν*. Ἀλλ' ἐνῶ ἔθνοφυλακὴ δὲν ὑπάρχει, αἱ 1 000 δρ. δι' ἀποζημίωσιν καὶ αἱ 500 διὰ νοσηλείαν αὐτῆς εἶναι ἀξιοσημείωτα τοῦ προϋπολογισμοῦ ἄρθρα. Ἡ δημοσίος ὑγεία δρ. 133 487 (τὰ ἐν Καλάμαις καὶ Μεσολογγίῳ θεραπευτήρια τῶν σφυροκολιῶντων ἀπογόνων τῶν μεσαιωνικῶν σιφιλτικῶν, τὸ τῶν νῦν ἐν Ἀθήναις τοιούτων καὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ φρενοβλαστῶν δρ. 70 076, ὑγειονομεία καὶ λοιμοκαθαυτήρια δρ. 51 480). Ἐπὶ τῆς πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας προϋπολογισθείσης τῷ 1872 δαπάνης δρ. 438 475 ἡ Κυβέρνησις ὑπεστήριξεν τὴν ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1873 ἀπάλειψιν τῆς πρὸς τὴν Ἀτμοπλοικὴν ἐταιρίαν ἐκ δρ. 280 χιλ. χορηγίας. Τιθεμένου κατὰ μέρος τοῦ ζητήματος τῶν προστατευτικῶν τῆς βιομηχανίας ἀρχῶν, ὁ ἀστὴρ τῆς ἐταιρίας ταύτης εἶναι ἀξιοπαρατήρητος. Ὁ μὲν δυστυχῆς Ὄθων ἔλαβε παρ' αὐτῆς τὸ τραῦμα τοῦ Βρούτου, ἡ δὲ δυστυχῆς Κρήτη τὴν νεωτέραν δάφνην τῆς

ναυτικῆς ἡμῶν δόξης. Ὅπωςδὴποτε ἡ Βουλὴ διέταξε τὴν ἐγγραφὴν τῆς χορηγίας ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ 1873, *μέχρις οὗ ὀριστικῶς λυθῶσι τὰ περὶ τῆς συνδρομῆς ταύτης*. Νέα μέθοδος τοῦ λέγειν συγχρόνως καὶ καὶ ὄχι ! Τὰ σχολεῖα τῶν τεχνῶν δρ. 44 079, τὸ δειροκομείον Ἀθηνῶν δρ. 12 058 καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ γεωργικοῦ σχολεῖου τῆς Τίρυνθος (φύλαξις καὶ συντήρησις αὐτοῦ) δρ. 2 000. Ἡ ταχυδρομικὴ συγκοινωνία δρ. 512 329, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἐν Ἀθήναις ὑπηρεσία δρ. 49 923, ἡ δὲ ἐν τῇ λοιπῇ ἐπικρατείᾳ δρ. 109 215, ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἀλεξανδρείᾳ, Σμύρνῃ, Ἰωαννίνοις, Θεσσαλονικῇ, Λαρίσσει, Ἀργεῖ, Βώλῳ καὶ Σουλινᾷ δρ. 17 787, ἡ μετακομιδὴ τῶν ταχυδρομικῶν φακέλων δρ. 175 504 καὶ τὸ πρὸς τὰ ξένα ταχυδρομεία χρέος τῆς ἐναλλαγῆς τῶν ὑπηρεσιῶν δρ. 160 000. Ἡ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία δρ. 600 000, ἐκ τῶν ὁποίων 42 580 διὰ τὴν ἐν Ἀθήναις ὑπηρεσίαν, 289 860 διὰ τὴν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, 123 χιλ. διὰ τὴν φύλαξιν καὶ συντήρησιν τῶν τηλεγραφικῶν γραμμῶν, 45 χιλ. διὰ τὴν σύστασιν νέων καὶ 100 χιλ. χρέος πρὸς ξένα τηλεγραφεῖα. Τὰ δημόσια ἔργα δρ. 406 163, ἐκ τῶν ὁποίων 415 χιλ. εἰς ἀποπεράτωσιν τοῦ βουλευτηρίου, 30 χιλ. διὰ τὸ ἀνοίγμα, τὴν διαπλάτυσιν καὶ ἰσοπέδωσιν τῶν ὁδῶν καὶ ἐν γένει τὸν καλλωπισμὸν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν πέριξ αὐτῶν (;), 15 χιλ. εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τῶν λοιπῶν πόλεων, 60 χιλ. δι' ἀποξήρανσιν ἐλῶν, διευθέτησιν ποταμῶν καὶ χειμάρων (;), 80 χιλ. εἰς ἐπισκευὴν καὶ βελτίωσιν οἰκοδομῶν τῆς διοικήσεως, λοιμοκαθαυτηρίων καὶ φυλακῶν, 42 880 διὰ τοὺς λιμένας, 15 χιλ. διὰ τοὺς φάρους, καὶ τὰ λοιπὰ διὰ τὸ προσωπικόν. Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον ἀφορᾷ τὰς βοήθειας (δρ. 217 710), ἐν αἷς 10 χιλ. διὰ τὰ ὑδραγωγεία τῶν δήμων, 30 χιλ. διὰ τὰς κηδεῖας τῶν ἐνδεῶν (;), 41 700 διὰ μηνιαῖα βοηθήματα ἀγωνιστῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν (:) Οἱ πρόσφυγες ἐγγράφονται διὰ δρ. 100 χιλ. (ὁμολογῶ, ὅτι δὲν γνωρίζω οὐδὲ ἓνα τοιοῦτον) καὶ αἱ *μεγαλόδοξοι* εἰς δρ. 33 010. Πῶς ! Πληθύνει ὁ γεωργὸς τῆς Ἑλλάδος τὸν φόρον τοῦ ἰδρώτος αὐτοῦ, ἵνα ὄσι *μεγαλόδοξοι* αἱ Κυβερνήσεις σου ;

Γ'. Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης δρ. 2 644 019. — Διὰ τὸ προσωπικόν (Ὑπουργεῖον ἄτομα 13, Ἀρείου Πάγου 18, Ἐφετείων 85, Πρωτοδικείων 336, Εἰρηνοδικείων 375, ὄλον 727) δρ. 4 418 626, ἐκ τῶν ὁποίων μόλις 380 666 διὰ τὸν ἐπίουσιον τῆς εἰρηνοδικιακῆς δικαιοσύνης ἄρτον ! Τὰ παντὸς εἶδους ὕλικὰ τῶν διαφόρων γραφείων ἀντὶ δρ. 202 988 (Πρωτοδ. 119 706, Ἐφετ. 33 420, Εἰρηνοδ. 32 502, Ὑπουργ. 10 050, Ἀρείου Πάγου 7610). Αἱ φυλακαὶ τῶν ὑποδικῶν

δρ. 270 245, ἐξ ὧν εἰς ἐνοίκια δρ. 13 855 (φυλακαὶ ἀνδρῶν 12 036, γυναικῶν 1 818), εἰς ἐπισκευὰς αὐτῶν δρ. 6 χιλ. εἰς μισθοὺς φυλακιστῶν 20 290 καὶ εἰς διατροφήν ὑποδικῶν 230 100. Τὰ ἐξοδα τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἀναβιβάζονται εἰς δρ. 741 640, μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ ἀποζημιώσεις τῶν μαρτύρων 514 500, τῶν συνέδρων καὶ τῶν ἐνόρκων 125 000, ποσὰ κολοσσαῖα, τὰ ὅποια διὰ περαιτέρω τελειοποιήσεως τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος καὶ τοῦ περὶ εἰρηνοδικῶν θεσμοῦ ἠδύναντο καὶ νὰ μετριασθῶσι καὶ ἀποτελεσματικώτερα νὰ καταστῶσι.

Δ'. Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δρ. 1 663 226. — Ἡ ἐνωσις τῆς παιδείας μετὰ τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἱστορικὸν κατόρθωμα, εἰς τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ θυσιάσθῃ ἢ ἡ παιδεία ἢ ἡ ἐκκλησία ἢ ἀμφότερα. Ἀπέναντι τῆς πολιτικῆς τῆς ἡμέρας, τῆς διαμοιραζούσης τὰ ὑπουργεῖα, θὰ προετίμων εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκκλησίας ἐκκλησιαστικόν (οὐχὶ ἐκ τοῦ μοναχικοῦ τάγματος ὅπως ἐγώϊστικῶς ἀποβλέπη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀλλ' ἐν τινι προσεχῆ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον μέλλοντι ἐκ τοῦ κοσμικοῦ κλήρου, ὅστις ἐνόμιε τὸν οὐρανὸν μετὰ τῆς γῆς), εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς παιδείας διδακτικόν, καθὼς καὶ εἰς τὴν τῶν ναυτικῶν ναύτην. Ἡ πολιτικὴ δὲν πρέπει νὰ στερῆται τῶν πλεονεκτημάτων τῆς ειδικότητος καὶ ἐκεῖνα τὰ κόμματα εἶναι ἰσχυρὰ, ὅσα ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὰ σπέρματα τῆς θεραπείας ὅλων τῶν κοινωνικῶν χρειῶν. — Ἡ ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ ὑπηρεσία δρ. 46 818, ὁ κλῆρος 224 680, ἐξ ὧν 39 χιλ. εἰς δαπάνας ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας, 3 160 εἰς ἐτέρας ἐντὸς αὐτῆς, 31 030 εἰς ἱεροκήρυκας, 152 650 εἰς ἐπισκόπους καὶ μηδὲν εἰς τοὺς ἱερεῖς. . . Ἀλλ' ἐλησμόνησα δίδονται εἰς τὸν τῆς Ν. Πέλλης δρ. 550 ! Καὶ ὅμως 50 σεβάσμιοι ἱερεῖς, πράγματι ὀδηγοῦντες τὴν ποίμνην τοῦ Κυρίου, ἀξίζουσι βεβαίως 50 ἐπισκοπικὰς ὄφρεις. Ἡ ἐκπαίδευσις διαιρεῖται εἰς ἀνωτέραν δρ. 1 234 828 καὶ εἰς δημοτικὴν δρ. 146 300. Εἰς τὴν πρώτην ἀνήκουσι τὰ Ἑλλ. σχολεῖα δρ. 549 011 (διδάσκαλοι 241), τὰ Γυμνάσια 337 980 (καθηγηταὶ 95), τὸ Πανεπιστήμιον 244 075 (καθηγηταὶ 53, γραμμ. 1 Ἀστυκλικὴ 7), αἱ Ἐθνικαὶ βιβλιοθήκαι ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Κερκύρᾳ (ἄτομ. 13) δρ. 30 675, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον (ἄτομ. 4) δρ. 4 895, ὁ Βοτανικὸς κήπος (ἄτομ. 3) δρ. 7 388, ἡ Ἀρχαιολογία δρ. 51 744, εὐλαβῆς εἰς τὴν θεάν τῆς Ἀρχαιότητος θυσία, διανεμομένη εἰς τοὺς ἐν τῷ ναῶ αὐτῆς ὑπηρετοῦντας δρ. 20 744, εἰς ἀγορὰν γηπέδων καὶ ἀρχαιοτήτων, ἀνασκευὰς καὶ κτίρια δρ. 27 χιλ. καὶ εἰς συνδρομὴν πρὸς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐταιρίαν δρ. 4 χιλ. Αἱ

ἀγοραὶ βιβλίων καὶ αἱ βοήθειαι προσώπων ἐγγράφονται διὰ δρ. 25 600. Ἀπέναντι τῶν ἀνωτέρω ἢ δημοτικῆ ἐκπαίδευσις (ἄτομα;) μόλις λογίζεται διὰ δρ. 146 300, ἐν αἷς ἡ ἐπιθεώρησις τῶν δημοτικῶν σχολείων δρ. 800 ! Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται μία πλειότερον ἀφορμὴ, ἐξ ἧς νοσεῖ ἡ πρώτη παρ' ἡμῖν τροφὴ τῆς διδασκαλίας. Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἐν τρισὶν ἐπαρχίαις τῆς Πελοποννήσου (Κορινθία, Καλάβρυτα, Γορτυνία) εὔρον σχολεῖα ἀνευ πινάκων, ἀνευ καθισμάτων, ἀνευ παραθύρων καὶ μετὰ στέγης ἡμιανοικτῆς. Ἐν Βελγίῳ ὅμως εἴκοσι ἑκατομύρια φρ. ἐψήφισεν ἐσχάτως ἡ Βουλὴ εἰς οἰκοδομὴν καὶ περιποίησιν σχολείων. Ἐὰν συγκρίνωμεν παρ' ἡμῖν τὴν δαπάνην τῆς ἀνωτέρας ἐκπαίδευσως πρὸς τὴν δαπάνην τῆς κατωτέρας, μόλις ἡ τελευταία προσεγγίζει τὸ $\frac{1}{8}$ τῆς πρώτης. Τὸ Ἑλληνικὸν λοιπὸν ἔθνος δαπανᾷ 1 ὅπως ἀνοίξη τοὺς ὀφθαλμοὺς του καὶ 8 ὅπως ἀνοίξη τὸ πνεῦμα του. Ἐντεῦθεν ἐξηγῶνται πολλὰ συμπτώματα ἐθνολογικῆς μωπίας. Ἐν Ἀμερικῇ ὅμως ἔχουσι πλειότεραν ἀδυναμίαν πρὸς τοὺς ἀνοικτομάτας. Ἐκαστος λαὸς ἔχει ἴδιον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Ὅταν ὅμως διδῆται εἰς ὅλους τὸ σφυρίον τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας, πρόδηλον εἶναι πόσον ἡ μέθοδος τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἀποτελεῖ περισπούδαστον στοιχεῖον τῶν ὅλων ἐθνικῶν τυχῶν, ἵνα μὴ ἐγκαταλειφθῇ ἀφώτιστον. Ὅσοι λοιπὸν ἐρεθίζονται ὑπὸ δημοκρατικῶν ὀρεξέων, ἐντεῦθεν πρέπει νὰ ἀρχίσωσι καὶ ἐνταῦθα νὰ τελειώσωσι.

Ε'. Ὑπουργεῖον Ναυτικῶν δρ. 1 643 053. — Ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία (4 ἀξιωμα. 4 ὑπάλληλοι) 24 648, τὸ ναυτοδικεῖον (4 ἀξιωμα. 1 ὑπάλλ.) 18 249, ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ναυτικῶν συντάξεων καὶ ταμείων (9 ἀξιωμα.) 26 874, ὁ ναύσταθμος (19 ἀξιωμα. 8 ὑπαξιωμα. 32 ναῦτας, 9 ἐργοστασιάρχαι, 76 τεχνίται) 142 372, ἡ λιμενικὴ ὑπηρεσία (30 ἀξιωμα. 43 ὑπαλλήλ. 47 ναῦται) 140 127, ὁ λόγος τῶν πρεσβυτῶν (5 ὑπαξιωμα. 29 ναῦται) 10 000, τὸ ἐν ἐνεργείᾳ ναυτικόν (διὰ τὴν ὑπηρεσίαν 11 πλοῖα καὶ διὰ τὸν βασιλέα 1 θαλαμηγόν καὶ 1 λέμβος, 60 ἀξιωματ. 72 ὑπαξιωμα. 90 μηχανικοὶ καὶ 250 ναῦται) 468 251, ἡ διαθεσιμότης καὶ ἡ ἀργία (39 ἀξιωμα. 20 ὑπαξι.) 84 375, οἱ ὑπασπισταὶ καὶ οἱ διαγγελεῖς (2) 8 730, οἱ φάροι καὶ φανοὶ (1 ἀξιωμα. 19 ὑπάλλ. 79 ναῦται) 50 309. Τὸ πρὸς συντήρησιν τοῦ ναυτικοῦ ὕλικόν, εἰς τροφὰς δρ. 213 376, εἰς γαιάνθρακας 176 χιλ. εἰς ἐπισκευὴν καὶ συντήρησιν πλοίων 100 χιλ. κακαστημάτων 9 χιλ. φάρων καὶ φανῶν 46 022, εἰς ἡμερομίσθια 8 χιλ. εἰς ἐνοίκια 14 χιλ. εἰς νοσηλείαν 3 280, εἰς ναυάγια 5 χιλ.

εις ὁδοιπορικὰ 14 χιλ. εις ἐξοδα γραφείων 19 χιλ. εις ἐκπαίδευσιν 26 ἀτόμων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, (ἐν οἷς 6 εις 6 (!) μῆνας) καὶ 3 ἀτόμων ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, (ἐν οἷς 1 ἐντὸς ἰδιωτικοῦ σχολείου!) 43 000, εις ἱματισμὸν 16 440 καὶ τέλος εις ὄπλισμὸν 2 000. Ὑπὸ τὴν τελευταίαν λοιπὸν ἐποψὴν τὸ ἡμέτερον ναυτικὸν καθίσταται ἀβλαβέστατον πρὸς πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. Ἐὰν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο προσεγγίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τοῦ μισθοδοτουμένου προσωπικοῦ (1 076), πλεόν τοῦ ἔκτου (468) εἶναι ἀξιωματικοί, ὀλιγώτεροι τοῦ ἡμίσεως (492) ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἐν ἐνεργείᾳ ναυτικὸν καὶ μόλις τὸ τέταρτον (250) εἶναι ἐπὶ τοῦ κανονίου κῆρυται. Φεῦ! Ποῦ κατέληξεν ὑπὸ τοῦς μεγαλοπράγμονας τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ἡ ναυτικὴ τῶν ἀπογόνων τοῦ Θεμιστοκλέους δύναμις! Μόνος ὁ Κλινίας (Ἡρόδ. 8. 17) ἐνώπιον τῆς Σαλαμῖνος εἶχεν ἐπὶ τῆς τριήρους αὐτοῦ διακοσίους!

ΣΤ'. Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν δρ. 1 276 589. — Ἡ Κεντρικὴ ὑπηρεσία (ἄτομ. 57) 180 345 (ἐν αἷς 29 500 εις ὕλικὸν κλπ.), τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον (ἄτομ. 38) 127 600 (ἐν αἷς 12 300 εις ὕλικὸν καὶ ἑλληθίς ἀντιγραφῆς ἀποφάσεων), τὰ ταμεία (ἄτομ. 139) καὶ οἱ εἰσπράκτορες (310) 587 204 (ἐν αἷς 160 χιλ. ὡς νόμιμα ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων ποσοστὰ καὶ 46 χιλ. εις ὕλικὸν κλπ.), αἱ οἰκονομικαὶ Ἐφορεῖαι (ἄτομ. 180) 231 440 (ἐν αἷς εις ὕλικὸν 24 440) καὶ αἱ κεκλεισμέναι χρήσεις δρ. 450 χιλ. Ἐπὶ τοῦ ὄλου ὁ μηχανισμὸς οὗτος δὲν εἶναι ἐκ τῶν δαπανηροτέρων, διότι ἀντὶ δρ. 3 829 392 παρέχει εἰς τὸ δημόσιον δρ. 31 613 938, ἐνῶ ἡ Ἐθνικὴ π. χ. Τράπεζα ἀντὶ δρ. 1 784 753 παρέσχε τῷ 1872 δρ. 3 259 640 εἰς τοὺς μετόχους αὐτῆς. Ἡ διαφορὰ προφανῆς. Ὑπὸ γενικωτέραν ἐποψὴν ὁ μηχανισμὸς τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν δὲν εἰσῆλθεν ἐτι εἰς τὴν κανονικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν. Ἐνθ' ἀντιπροσωπεύει τὸν δημόσιον θησαυρὸν, κατέχει ἤτοι θέσιν ἀνήκουσαν ἄλλοτε εἰς Αὐτοκράτορας, οὐδέποτε ἀνεβίβασε τὴν διάνοιαν μέχρι τοῦ ὕψους αὐτῆς. Ἡ ἁρμονία τῶν πόρων τῆς ἐπικρατείας πρὸς τὰς πηγὰς τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων αὐτῆς εἶναι μεμακρυσμένη ἐλπίς. Δὲν ἤρχισαμεν ἀκόμη ἐκ τῆς ἐξακριβώσεως τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν περιουσίας, ἀνεπαίσθητος δὲ μεταβλήθη ἡ ἐκκαθάρισις τῶν δικαστικῶν τοῦ δημοσίου διαφορῶν εἰς ἀληθῆ κοινωνικὴν μάστιγα. Ἡ συνταγματικὴ ἀξία τῶν ἀπολογισμῶν τῆς διαχειρίσεως τῶν δημοσίων χρημάτων ἀνήκει οὐσιωδῶς εἰς τὸ μέλλον. Ζῶμεν ἐν τοιαύτῃ οἰκονομικῇ ἀφελείᾳ, ὡς ἂν δὲν ὑπῆρχον δι' ἡμᾶς οἰκονομικὰ ζητήματα, τὰ ὅποια παρ' ἄλλοις ἔθνεσι ὁ φόβος τῶν ἐθνικῶν συμφερότων καθιστᾶ θέμα ἀλλοπαλλήλων μελετῶν, εἰς ἃς

καλοῦνται ὄλα τὰ φῶτα τῆς ἐπικρατείας. Ἡ ἀνόρθωσις τῆς πίστεως ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ἡ ἁρμονία τῶν δημοσίων βαρῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀποτελοῦσι μοχλὸν, τὸν ὅποιον πρέπει νὰ μεταχειρισθῇ Ἀρχιμηδῆς, ἡ ἐπιστήμη τούτεστι, τὴν ὁποίαν καλοῦσι *σχολαστικὴν*! Ἐρωτήσατε τέλος τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ διαχείρισιν τῆς Πολιτείας, τὸ μέγα τῆς ὁποίας πνεῦμα ἐννοεῖ τὴν Προεδρείαν τῆς ὑπουργικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ κέντρον τῶν οἰκονομικῶν τοῦ τόπου ἰδεῶν καὶ δυνάμεων.

Ζ'. Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν δρ. 753 480. — Εἶναι τὸ εὐθηνότερον ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπραγματεύθη περὶ τῶν λοιπῶν τάξει. Ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία αὐτοῦ (ἄτομ. 16) 88 731 (ἐν αἷς 9 χιλ. διὰ παράσημα τῆς ματαιότητος, 20 χιλ. διὰ ταχυδρομικὰ ἐκτὸς τοῦ Κράτους καὶ 20 500 διὰ γραφικὰ κλπ.). Ἐὰν ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ κρίνωμεν περὶ τῶν διπλωματικῶν γνωριμῶν τῆς Ἑλλάδος, δὲν γνωρίζει αὐτῇ ἄλλην ξένην Κυβέρνησιν ἐκτὸς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἀνεξαρτήτως τῆς ἐξόχου σπουδαιότητος τῆς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύτῃ τῆς Ἀνατολῆς Ἑλλ. ἀντιπροσωπείας, ἰδοὺ μέσον ἀλάνθαστον, ἵνα εἰς πρώτην περιπλοκὴν θεωρηθῇ βαθμηδὸν ἡ Ἑλλάς τόσον ἀλλοτρία ἐν τῷ διεθνῇ διπλωματικῷ περιβάλλῳ, ὅσον αἱ νῆσοι τῶν Σανδβίχων. Ἐν τούτοις ἡ μεγάλη τῶν ἐθνῶν ζῶῃ ἐπὶ ἄλλων στηρίζεται ὄρων καὶ ὁ μῦθος τῆς ὠφελείας τῶν μικρῶν ἐκ τῶν ἐρίδων τῶν μεγάλων ὑποθέτει τοὺς πρώτους κατὰ βῆμα παρακολουθοῦντας ὄλας τῶν πραγμάτων τὰς περιπετείας· μάρτυς ἡ Ἰταλικὴ ἐπὶ Cavour διπλωματία. Ὅπωςδ' ἦποτε ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβεῖα (ἄτομ. 44) δρ. 208 536 (ἐν αἷς 39 χιλ. εις γραφικὰ κλπ.), τὰ Προξενεῖα (ἄτομ. 74) 268 044 (24 260 εις γραφ. κλπ.), αἱ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν διπλωματικαὶ ἀποστολαὶ 116]χιλ., ἡ ἐκτέλεσις τῆς διὰ τὴν ἐξαγορὰν (ὄλον φρ. 23 280) τοῦ διαγωγίου τέλους ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Escaut μεταξὺ Βελγίου καὶ Ἑλλάδος συνθήκης 3 600, αἱ σημαῖαι, βοήθειαι, ἐκτακτοὶ ἐργασίαι καὶ τὰ φιλοδωρήματα (ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ) 20 000, αἱ ἀπρόβλεπτοι δὲ δαπάναι δρ. 50 000. Εἴθε μεταξὺ αὐτῶν νὰ ἀναγραφῶσιν ἐπὶ τέλους ἐθνολογικὰ παρὰ τοῖς Προξενείοις σχολεῖα πρὸς ἐκμάθησιν τῶν ἰδιαιτέρων ἐκάστου τόπου περιστάσεων καὶ ἐπέκτασιν τῶν κοινωνικῶν ἐν γένει φώτων. Ὑπὸ διοικητικὴν ἐποψὴν δὲν ὑπάρχει καταλληλοτέρα μέθοδος βασιμωτέρων ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς μελετῶν.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

Αἱ οἰκονομικαὶ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς εἶναι μεγάλης σπουδαιότητος. Μετὰ τοὺς σιδηροδρόμους τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, οἵτινες πρόκειται νὰ εἰσαῶσι τὸν τόπον εἰς τὴν ταχύτητα τῆς ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ οἰκογενεῖᾳ ζωῆς, οἱ σιδηροδρόμοι τῆς Πελοποννήσου ἀποτελοῦσι περισπούδαστον θέμα ἐσωτερικῆς προαγωγῆς. Ἡ κτηματικὴ Τράπεζα κατέχει ἰδιαιτέραν σελίδα τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς ἡμῶν ἱστορίας. Ἐὰν κατορθώσῃ νὰ καταστήσῃ μᾶλλον εὐκίνητον τὴν Ἑλληνικὴν γῆν διὰ τῶν ὑποθηκογράφων (κτηματογράφων) αὐτῆς, δὲν ὑπάρχει μείζων ἐκδούλευσις διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐξοχὴν. Ἡ δὲ χαρτοσήμνσις τῶν μετοχικῶν τίτλων εἶναι ἔργον δικαιοσύνης καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν συνταγματικὴν τῆς φορολογίας ἰσότητα, περιπλέον οὐσιῶδης ἐκδούλευσις εἰς τὴν ὀρθῶς ἐννοουμένην ἰσορροπίαν τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Ἡ δὲ τῶν Αὐριωτικῶν ἐκβολᾶδων παραχώρησις πρὸς τὴν ἑταιρίαν τῶν μεταλλουργειῶν τοῦ Αὐριου εἶναι ἡ τελευταία πράξις τοῦ δράματος, ὅπερ ἡ ἀτέλεια τῆς ἀρχαίας μεταλλουργίας (σκωρία, ἐκβολᾶδες) ὠθουμένη κάπως καὶ ἐκ τῆς πολιτικῆς, ἐκληροδότησεν εἰς τὰς νεωτέρας τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης προόδους.

— Ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις τῆς Γαλλίας καθήρησε τὸν ὑπὲρ τῆς Γαλλικῆς ναυτιλίας ἐπὶ τῶν ξένων σημηκιῶν ἐπιβαλλόμενον τελωνιακὸν δασμὸν, τὸν τοσοῦτον ἐπιβαρύναντα τὸ Ἑλληνικὸν ναυτικὸν εἰς τὸ εὐρὺ αὐτοῦ στάδιον τῆς προμηθείας τῆς Δύσεως διὰ τῶν περισσευμάτων τῆς Ἀνατολῆς. Νίκη τῶν περὶ ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου ἀρχῶν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, τῆς ὁποίας ἡ ἀντίπαλος προστατευτικὴ πολιτικὴ εἰσήγαγεν ἐντὸς τῶν Γαλλικῶν λιμένων, κατὰ τὸν Ἰαννουάριον 1873, 1758 πλοῖα καὶ 484 τόνους, ἐνῶ κατὰ τὸν Ἰαννουάριον 1872 εἶχον εἰσέλθει 2 940 πλοῖα καὶ 594 000 τόνοι.

— Ἡ αὐτὴ πολιτικὴ ἀνάλογα παρήγαγε φαινόμενα καὶ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς, διότι κατεβίβασε τὴν κίνησιν τῶν λιμένων αὐτῶν ἀπὸ 71 τοῖς % πρὸ τοῦ 1860 εἰς 46 τοῖς % κατὰ τὸ 1864, εἰς 38 τοῖς % κατὰ τὸ 1871 καὶ εἰς 28 τοῖς % μέχρι τῆς 20 Ἰουνίου 1872. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς καταχωρισθέντας τόνους, ἀπὸ 5 539 000 τῷ 1859 — 1860 κατέπεσαν εἰς 4 246 000 τῷ 1874 — 1871, ἤτοι περίπου 25 τοῖς % ! Οἱ φυσικοὶ λοιπὸν νόμοι τῆς οἰκονομίας τῶν ἐθνῶν δὲν παραβιάζονται ἀτιμωρητί.

Ἐκ Κερειῶν, 2 Αὐγούστου 1873.